

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

Případová studie přijetí uprchlíků z Ukrajiny firmou Rata

Bakalářská diplomová práce

Studijní program: Migrační studia

Autor: Markéta Kubešová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „*Případová studie přijetí uprchlíků z Ukrajiny firmou Rata*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 29.3.2023

Podpis: .....

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Markéta Kubešová</i>
Katedra:	<i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie</i>
Studijní program:	<i>Migrační studia</i>
Studijní program obhajoby práce:	<i>kulturní antropologie</i>
Vedoucí práce:	<i>doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	<i>2023</i>

Název práce:	Případová studie přijetí uprchlíků z Ukrajiny firmou Rata
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na migraci obyvatel Ukrajiny před a po vypuknutí rusko-ukrajinského konfliktu v únoru roku 2022. Teoretická část se zabývá nucenou migrací, náhledem do problému válečného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou, vývojem ukrajinské migrace v ČR od 20. století, zaměstnaností ukrajinských obyvatel v ČR a legislativou pro příjem uprchlíků z Ukrajiny v ČR (lex Ukrajina). Praktická část práce popisuje reakci anonymní firmy Rata po vypuknutí konfliktu na Ukrajině. Případová studie uvádí, jakou pomoc poskytla firma ukrajinským uprchlíkům a hlavní faktory, které jsou důležité pro uprchlíky pro zařazení do běžného života.
Klíčová slova:	Nucená migrace, ukrajinská migrace, rusko-ukrajinský konflikt, lex Ukrajina, firma, integrační politika
Title of Thesis:	Case study of the reception of refugees from Ukraine by company Rata

Annotation:	The thesis focuses on the migration of the Ukrainian population before and after the outbreak of the Russian-Ukrainian conflict in February 2022. The theoretical part deals with forced migration, insight into the problem of the war conflict between Russia and Ukraine, the development of Ukrainian migration in the Czech Republic since the 20th century, employment of Ukrainian residents in the Czech Republic and legislation for the reception of refugees from Ukraine in the Czech Republic (lex Ukraine). The practical part of the thesis describes the reaction of the anonymous firm Rata after the outbreak of the conflict in Ukraine. The case study outlines the assistance the company provided to Ukrainian refugees and the main factors that are important for refugees to integrate into normal life.
Keywords:	Forced migration, Ukrainian migration, Russian-Ukrainian conflict, lex Ukraine, company, integration policy
Počet literatury a zdrojů:	40
Rozsah práce:	60 s. (85 192 znaků s mezerami)

Obsah

Anotace	3
Teoretická část	7
Úvod.....	7
1. Migrace a nucená migrace	9
1.1. Příčiny migrace	11
2. Válečný konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou	13
2.1. Uprchlíci z Ukrajiny v Evropě.....	14
3. Ukrajinská migrace v ČR před konfliktem v roce 2022 a po něm	17
3.1. Ukrajinská migrace před konfliktem.....	17
3.2. Ukrajinská migrace v ČR po konfliktu.....	20
4. Zaměstnanost státních příslušníků z Ukrajiny	22
5. Legislativa pro uprchlíky z Ukrajiny v ČR	26
5.1. Speciální vízum.....	26
5.2. Vízum za účelem dočasné ochrany a Lex Ukrajina.....	26
5.3. Lex Ukrajina	28
5.4. Novelizace Lex Ukrajina.....	29
5.5. KACPU a další podpora pro uprchlíky.....	31
Praktická část	33
6. Metodologie.....	33
6.1. Případová studie.....	33
6.2. Analýza dat v případové studii.....	34
7. Výběr případové studie a popis případu	36
7.1. Popis případu.....	36
7.2. Organizace příchodu Ukrajinských uprchlíků firmou Rata	37
7.3. Registrace na KACPU	40
7.4. Čísla účtu a bankovní registrace	42
7.5. Registrace na Úřadu práce a sociálních věcí.....	42
7.6. Další pomoc od firmy Rata pro ukrajinské uprchlíky	43
7.7. Pobyť na ubytovně.....	44

7.8. Zaměstnání	46
8. Vyhodnocení pomoci ukrajinským uprchlíkům	48
Závěr	52
Literatura	55
Seznam grafů	60

Teoretická část

Úvod

V bakalářské práci se zabývám aktuálním tématem migrace ukrajinských obyvatel před a po vypuknutí rusko-ukrajinského konfliktu, který začal v únoru roku 2022. Hlavním cílem předložené bakalářské práce je popsat, jakou roli sehrála firma Rata při přijímání a integraci ukrajinských uprchlíků po vypuknutí válečného konfliktu. Popisuji celý proces pomoci, která začínala výjezdem na Ukrajinu a následně vyjmenuji hlavní body, ve kterých firma Rata poskytla pomoc a jakým způsobem tato pomoc probíhala. Zaměřila jsem se na anonymní firmu Rata, protože tato cílená pomoc firem pro Ukrajinské uprchlíky není zatím pořádně popsána, a přitom je nepostradatelnou součástí při zvládání této situace v České republice. U nás jsme se zatím ještě nesetkali s nucenou migrací, v tak velké míře.

Text je rozdělen na dvě části, na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám převážně nucenou migrací a faktory, které jsou příčinou této migrace. Dále v práci uvádím do problému válečného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou, který je příčinou aktuální migrační krize. Dále popisuji vývoj migrace ukrajinských občanů v České republice ve 20. a 21. stoletím. Migrace Ukrajinců do ČR byla převážně pracovní, proto dále uvádím data ohledně zaměstnanosti před i po konfliktu. V poslední části popisuji legislativu, konkrétně Směrnici o dočasné ochraně, která měla za cíl poskytnout osobám prchajícím před válkou z Ukrajiny rychlou pomoc, kdy tato směrnice byla doplněna do zákona č. 65/2022 Sb. jako tzv. lex Ukrajina.

V praktické části popisuji metodologii výzkumu, kterou je případová studie. Následně se věnuji popisu případu a představení firmy Rata. Data jsem

sbírala pomocí rozhovorů se zaměstnanci firmy Rata, které jsem prováděla přímo na jejich pracovišti. K pozorování jsem využila prohlídku firmy a ubytovny pro ukrajinské obyvatele, kterou firma Rata spravuje. Na ubytovně proběhly doplňující rozhovory s ubytovanými. V neposlední řadě jsem měla možnost nahlédnout do dokumentů, které firma vede a jsou důležité pro ubytování cizinců.

Na základě těchto skutečností jsem popsala celý postup, jak firma reagovala na vzniklou situaci po zahájení rusko-ukrajinského konfliktu. V jakém směru poskytovala pomoc pro lidi z Ukrajiny, s jakými úskalími se potýkala a jak hodnotí situaci po jednom roce pomoci.

1. Migrace a nucená migrace

Migrace jako taková není ničím novým a existuje již od nepaměti. Jde o pohyb osob nebo skupin osob, během kterého dochází ke změnám trvalého bydliště uvnitř či přes hranice určitých administrativních jednotek. Nejčastěji jde o hranice států, ve kterých jsou podobné kulturní, právní, ekonomické a sociální podmínky. Migrace je jeden z nejzásadnějších regionálních procesů, jenž může představovat zásadní ekonomické, kulturní a populační následky (Rožňák, P., & Kubečka, K., 2018, str. 143).

Janků (2006) rozlišuje dva typy migrace – dobrovolnou a nucenou migraci. Dobrovolnou migraci popisuje jako svobodnou volbu člověka, jestli chce migrovat a případně kam chce migrovat. Nucená migrace je podmíněná vlivy, např. válkou, přírodní katastrofou nebo hladomorem. O nucené migraci píše jako o uprchlictví.

Běžná definice „nucené migrace“, kterou přijala Mezinárodní organizace pro migraci a vědci, označuje pohyb, jehož součástí je donucení. Takové donucení se může týkat jak přirozených, tak člověkem způsobených příčin, a to v rámci mezinárodních hranic nebo přes ně. Takové pohyby mohou být vyvolány např. hladomorem, válkou a také předvídanými i nepředvídanými důsledky rozvoje infrastruktury (Erdal, 2020).

Masníková (2010) uvádí, že samotný pojem – nucená migrace – je nesmírně široký. Zahrnuje tyto základní kategorie:

- a) migraci v důsledku ozbrojených konfliktů, která zahrnuje uprchlíky (např. příliv jugoslávských uprchlíků do západní a střední Evropy v 90. letech) a vnitřně vysídlené osoby (např. Ázerbájdžán, Kolumbie),

- b) migraci v důsledku přírodních katastrof (např. pákistánské povodně 2010 či tsunami 2004),
- c) migraci v důsledku lidmi způsobených katastrof (např. černobylská katastrofa 1986),
- d) migraci v důsledku developerských aktivit (např. přehrada Tři soutěsky v Číně),
- e) určité typy ekonomické migrace (např. ženy, které restrikce v zemi původu nutí hledat zdroj obživy za hranicemi).

Nedobrovolně vysídlené obyvatelstvo není postiženo pouze násilným konfliktem. Nedobrovolné vysídlení obyvatelstva je spíše důsledkem přírodních katastrof, které jsou stále více spojeny s procesy změny klimatu, ale také zamýšlených i nezamýšlených důsledků rozvojových projektů a politik. Uznání této skutečnosti podnítilo další rozšíření působnosti pojmu „nucená migrace“. Toto rozšíření přitom pokračuje v zaměření na příčiny migrace, které jsou určující pro to, zda je migrace označována jako nucená, či nikoli (Masníková, 2010).

Největší mediální i sociálně-vědní pozornost je věnována nucené migraci související s ozbrojenými konflikty, ačkoliv má na svědomí méně migrantů než přírodní katastrofy či developerské aktivity, které ročně vysídlí více než 10 milionů osob (Masníková, 2010). Na migraci v důsledku ozbrojeného konfliktu se soustředím i v mé bakalářské práci.

Válečná nucená migrace je pohyb lidí, kteří jsou donuceni opustit svůj domov kvůli válečným konfliktům, ozbrojeným střetům, perzekucím nebo jiným formám násilí. Tito lidé se často stěhují do jiných oblastí v rámci svého vlastního státu nebo do sousedních zemí. Někdy se také mohou stát oběťmi násilného vyhnání nebo převzetí jejich území. Válečná nucená migrace má často devastující důsledky pro životy lidí, kteří se jí stávají oběťmi, jako je například ztráta domova, rodiny, zaměstnání a sociální sítě.

1.1. Příčiny migrace

Migrační rozhodnutí jsou často vysvětlována perspektivními ekonomickými zisky, které může migrace umožnit – „pull“ faktor. U nucené migrace to jsou faktory, které lidi k migraci podněcují a jsou často popisovány jako „push“ faktory. V souvislosti s nucenou migrací je výchozím bodem často předpoklad, že migrace byla nežádoucí, a to z důvodu nátlaku (Erdal, 2020).

Migrace zahrnuje řadu příčin a složité rozhodovací procesy. Pro zúčastněné osoby je zkušenost s nedobrovolnou migrací dramatická, vážně porušuje jejich základní práva a potenciálně může poškodit fyzické i duševní zdraví. Obvykle je nucená migrace spojena s násilným konfliktem a jeho důsledky od otevřené války až po rozpad trhu, který místním zemědělcům znemožňuje ekonomické přežití v dané oblasti. Nucená migrace popisuje i situace bez násilného konfliktu, kdy např. přírodní katastrofy nebo rozvojové projekty vedou k masovému vysídlení (Erdal, 2020).

Nucená migrace může být dočasná, například když uprchlíci najdou přechodné bydlení v bezpečné zemi, zatím co čekají na návrat do svých domovských zemí, nebo trvalá, jako v případě nucených přesunů obyvatelstva po druhé světové válce, kdy byly překresleny evropské hranice (Becker, S. O., & Ferrara, A., 2019).

V každé válečné situaci jsou lidé, kteří se stěhují, a lidé, kteří zůstávají. Rozhodnutí přestěhovat se a zůstat, úzce souvisí s okolnostmi, v nichž se lidé nacházejí. Rizika setrvání versus stěhování se vzájemně zvažují. Současně platí, že ne každý je schopen se přestěhovat, i když by si to přál. I v kontextu, kdy migrace může oprávněně vycházet z lidské zkušenosti, kterou lze označit za vynucenou, má smysl uvažovat o čtyřech potenciálních kategoriích lidí, jejichž situace se může v průběhu času měnit, takže mohou mezi těmito kategoriemi také přecházet:

- a) jednotlivci, kteří dobrovolně zůstávají,
- b) jednotlivci, kteří nedobrovolně zůstávají,
- c) jednotlivci, kteří se dobrovolně stěhují a
- d) jednotlivci, kteří se stěhují nedobrovolně (Erdal, 2020).

2. Válečný konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou

Situaci před zahájením válečného konfliktu popsala (D'Evereaux, 2022), a to tak, že od prosinec 2021 se k rusko-ukrajinským hranicím postupně přesouvalo ruské vojsko. Podle některých zdrojů se k hranicím přiblížily desítky tisíc vojáků s vojenskou technikou. Dle vyjádření Ruska se jednalo o cvičení bojové pohotovosti. Toto „cvičení“ bylo ze strany Ruska vysvětleno jako projev vyjádření nezájmu na tom, aby se Ukrajina stala členem Severoatlantické aliance. Další záminkou na straně Ruska mohlo být nenaplnění dohody z Minsku roku 2015, která zaručovala větší autonomii pro rusky mluvící obyvatele žijící na jihovýchodě Ukrajiny. Navíc přítomnost ruského vojska mohla odrážet i politickou nedůvěru mezi Ruskem a západní Evropou, k níž Ukrajina více politicky tíhne po převratu v roce 2014.

Dne 21.2.2022 uznalo Rusko nezávislost separatistické Doněcké a Luhanské republiky na východě Ukrajiny, ruská vojska vstoupila na území těchto republik, přičemž Vladimir Putin označil tento krok za „mírovou misi“ (D'Evereaux, 2022).

Dne 22.2.2022 požádalo několik států včetně Ukrajiny, USA, Velké Británie, Irsko a Mexiko o svolání mimořádné schůze Rady bezpečnosti, kvůli obavě z ruské vojenské akce vůči Ukrajině. Ačkoliv Rusko shromáždilo u hranic s Ukrajinou desítky tisíc vojáků, možnost invaze vůči Ukrajině do poslední chvíle odmítalo (D'Evereaux, 2022).

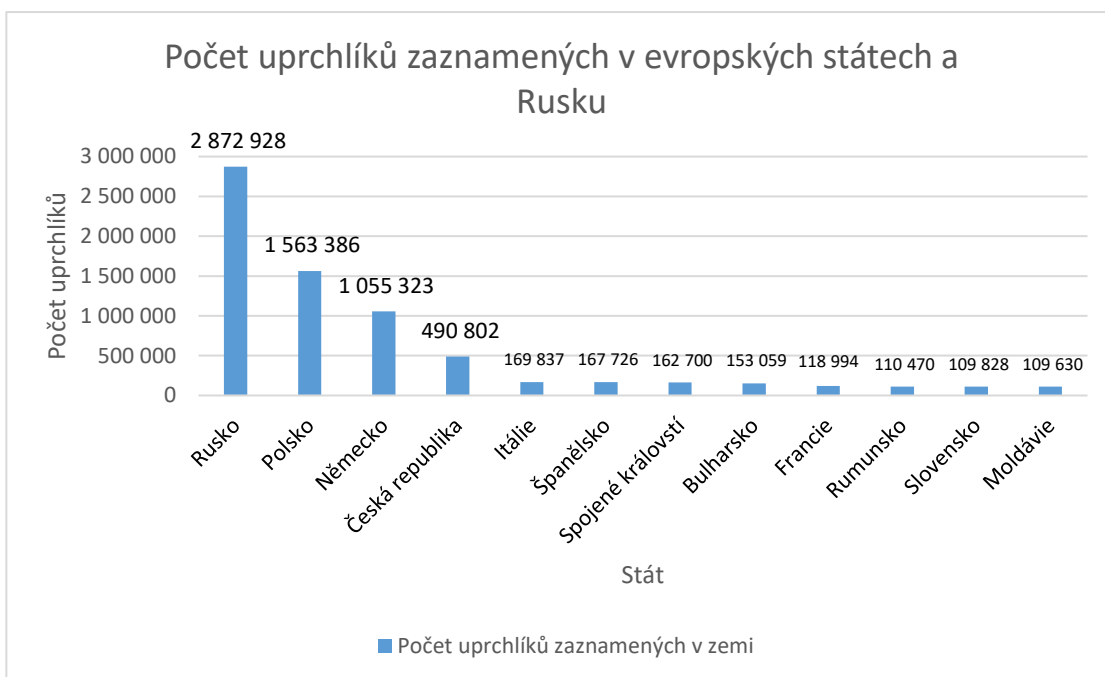
Ruský prezident Vladimir Putin odsouhlasil „speciální vojenskou operaci s cílem demilitarizace a denacifikace“ Ukrajiny, která byla v noci z 23. na 24.2.2022 napadena ruskými vojsky. Ukrajinskými městy se začali ozývat výbuchy a ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij vyhlásil v zemi válečný stav (D'Evereaux, 2022).

Eskalace konfliktu na Ukrajině způsobila civilní oběti a zničení civilní infrastruktury, což donutilo lidi opustit své domovy a hledat bezpečí, ochranu a pomoc. Miliony uprchlíků z Ukrajiny překročily hranice do sousedních zemí a mnoho dalších bylo nuceno se přestěhovat do vnitrozemí. Byl vytvořen Regionální plán pro uprchlíky, který se zaměřuje na podporu vlád hostitelských zemí s cílem zajistit bezpečný přístup na území pro uprchlíky a státní příslušníky třetích zemí prchající z Ukrajiny v souladu s mezinárodními standardy. Do Regionálního plánu pro uprchlíky bylo zapojeno Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Polsko, Moldavská republika, Rumunsko a Slovensko (UNHCR, 2022; Operational data portal UNHCR, 2023).

2.1. Uprchlíci z Ukrajiny v Evropě

Celkový počet uprchlíků z Ukrajiny zaznamenaný v Evropě odráží odhadovaný počet jednotlivých uprchlíků, kteří uprchli z Ukrajiny od 24. února a v současné době se nacházejí v evropských zemích. Pokud není k dispozici oficiální odhad, odpovídá součtu údajů registrací pro dočasnou ochranu nebo podobný vnitrostátní systém ochrany a počtu žádostí o azyl podaných lidmi z Ukrajiny. Vzhledem k tomu, že aktualizovaný oficiální odhad nemusí být k dispozici v každé zemi, je tento údaj konzervativním odhadem celkového počtu uprchlíků z Ukrajiny v celé Evropě. Data UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) udávají 8 083 991 uprchlíků z Ukrajiny ke dni 21.2.2023. Dočasnou ochranu nebo obdobný status z nich zatím obdrželo přes 4,9 milionu (Operational data portal UNHCR, 2023).

Graf 1 - Evropské země¹ s největším počtem Uprchlíků z Ukrajiny a Rusko

Zdroj: (Operational data portal UNHCR, 2023; Vlastní zpracování)

Nejvíce speciálních víz, okolo 1,5 milionu udělilo Polsko. Ze zemí, které s Ukrajinou nesousedí, se nejvyšší počet uprchlíků nachází v Německu, a to již přes 1 milion. Na třetím místě je se 490 tisíci případy přiznané dočasné ochrany Česko. Více než sto 100 tisíc speciálních víz pro osoby z Ukrajiny vydala z evropských zemí Itálie, Španělsko, Spojené království, Bulharsko, Francie, Rumunsko, Slovensko, a Moldávie (Operational data portal UNHCR, 2023; Migrace v souvislostech, 2023).

Z neevropských zemí je důležité zmínit hlavně USA a Kanadu, kam zamířilo dohromady více než 250 tisíc Ukrajinců. V obou těchto zemích byli již před současnou válkou početné ukrajinské diaspory. Do výčtu je potřeba zahrnout také Moldavsko, které se sice nachází mimo evropský režim dočasné ochrany, ale podle dat OSN na svém území eviduje téměř 100 tisíc uprchlíků (Migrace v souvislostech, 2023).

¹ Evropské země odpovídají všem subregionům Evropy, včetně zemí EU a zemí mimo EU, které patří do střední a východní Evropy, Severní Evropa, jižní Evropa a západní Evropa a Turecko.

V přepočtu na obyvatele se nejvíce ukrajinských uprchlíků nachází ve státech střední a východní Evropy. Na základě počtu vydaných víz hostí relativně nejvíce osob z Ukrajiny Česko (a to 43 na 1 tisíc obyvatel). Srovnatelný počet uprchlíků vzhledem k populaci evidují Polsko a Estonsko (Migrace v souvislostech, 2023).

Nejisté zůstávají údaje o počtu uprchlíků mířících na východ do Ruska. UNHCR i OSN udává na konci roku 2022 číslo přes 2,8 milionu, oficiální ruské zdroje uvádí téměř 5 milionu uprchlíků, ale tyto údaje není možné nezávisle ověřit (Migrace v souvislostech, 2023).

Celkový počet uprchlíků z Ukrajiny registrovaných pro dočasnou ochranu nebo podobné vnitrostátní režimy ochrany v Evropě odráží celkový počet registrovaných žádostí na základě nejnovějších dostupných údajů. Vzhledem k tomu, že registrace ve všech zemích stále probíhá, očekává se, že se tento počet bude zvyšovat. Data UNHCR udávají 4 859 854 registrovaných uprchlíků z Ukrajiny ke dni 20.2.2023 (Operational data portal UNHCR, 2023).

3. Ukrajinská migrace v ČR před konfliktem v roce 2022 a po něm

Ukrajinská migrace do Česka má svou poměrně dlouhou historii. Proto se v následující kapitole věnuji historii migrace Ukrajinců do České republiky. Silná ukrajinská diaspora souvisí s následným vysokým počtem uprchlíků, kteří přišli na území České republiky.

3.1. Ukrajinská migrace před konfliktem

Podle ukrajinistů Zilynského a Kočíka (Kočík & Zilynskyj, 2001) lze stopy občanské přítomnosti Ukrajinců v Čechách a na Moravě zřetelně zachytit už v 16. a 17. století, kdy začínali přicházet jednotliví studenti nebo žoldáci. Intenzivnější migrace mezi Ukrajinou a českými zeměmi se odehrávala po připojení části Haliče a Bukoviny k habsburskému soustátí. V této době pobývalo na českém území množství ukrajinských vojáků, důstojníků a v neposlední řadě také sezónních dělníků, kteří v té době pravděpodobně ještě neměli vyhraněné podvědomí o své národní příslušnosti.

Koncem 19. století do Prahy a dalších měst začala přicházet haličská inteligence a vysokoškoláci, kteří opouštěli mateřskou zemi z politických důvodů. Ukrajinští vysokoškoláci přicházeli studovat na Vysokou školu báňskou v Příbrami a také na českou univerzitu v Praze (Zilinskyj, 1995).

Ukrajinská emigrační komunita v první polovině minulého století byla velice aktivní, její činnosti na českém území byly zaměřeny na udržení a rozvoj ukrajinské kultury, ale také na podporu tehdejší snahy ukrajinského státu o politickou nezávislost. Rozvoj ukrajinských spolků a ukrajinské kultury se za německé, a zvláště potom sovětská okupace zastavil až do roku 1989. V důsledku zákazu působení ukrajinských organizací byla většina

ukrajinských imigrantů ze starších vln asimilována do majoritní společnosti (Kočík & Zilynskyj, 2001; Zilynskyj, 2002).

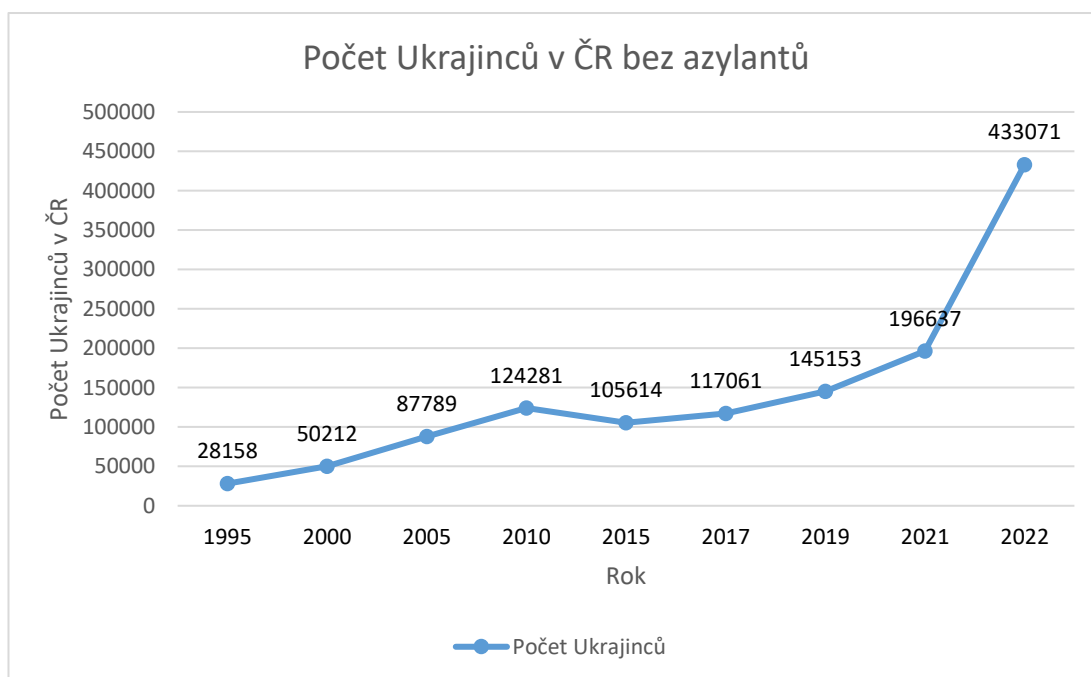
Po pádu železné opony se otevřely hranice a Československo se stalo poměrně atraktivní zemí pro imigranty, především z bývalého Sovětského svazu. Převládající špatná ekonomická situace Ukrajiny, geografická blízkost a poměrně malé jazykové i kulturní bariéry se stali hlavními příčinami toho, že Ukrajinci byli nejpočetnější skupinou ekonomických migrantů v ČR, přičemž dočasná pracovní migrace Ukrajinců směřujících do České republiky začínala mít charakter trvalé migrace (Leontiyeva, 2006). Tyto migrace byly převážně motivovány ekonomickými důvody, kdy lidé hledali lepší pracovní příležitosti nebo vyšší životní úroveň.

Zásadní zlom přinesl rozpad Sovětského svazu a vznik samostatného ukrajinského státu v roce 1991. V následujících letech došlo k radikálním změnám, které zasáhly nejen Ukrajinu, ale všechny země postsovětského prostoru. Rozsáhlé etnické a politické migrace se staly jednou z charakteristik první poloviny devadesátých let v této oblasti.

Od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, se otevřela možnost volného pohybu osob mezi členskými státy EU, což také přispělo k většímu pohybu obyvatel třetích zemí na území České republiky.

Graf č. 2 udává počet Ukrajinců bez azylantů, mezi které jsou řazeni Ukrajinci pobývající v ČR na základě dlouhodobých víz, s povolením k dlouhodobému pobytu, s povolením k trvalému pobytu a Ukrajinci pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany, v období od roku 1995 do konce roku 2022. Data jsou uvedena k 31.12. daného roku.

Graf 2 - Počet Ukrajinců v ČR bez azylantů (1995–2022)

Zdroj: (Český statistický úřad, 2022a; Vlastní zpracování)

Graf č. 2 udává, že v roce 2022 se počet Ukrajinců v ČR více než zdvojnásobil, což je způsobeno konfliktem mezi Ruskem a Ukrajinou, který započalo Rusko v únoru roku 2022.

V roce 2021, stejně jako v roce předchozím byla migrace ovlivněna pandemií covid-19. I tak pokračoval nárůst legálně žijících cizinců na území ČR, na které se podílí hlavně migrace zahraničních pracovníků. Struktura cizinců je dlouhodobě stabilní. Nejvíce cizinců pochází z Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a).

Situace v ČR před válečným konfliktem, a to konkrétně za rok 2021, byla následující. Nejvíce žádostí o krátkodobé vízum bylo podáno státními příslušníky Ukrajiny (188 208 žádostí, 182 663 uděleno), taktéž žádostí o dlouhodobé vízum bylo nejvíce od lidí z Ukrajiny (5 000, uděleno 4 344). K dlouhodobému pobytu požádalo celkem 30 809 státních příslušníků z Ukrajiny, vyhověno bylo 30 063. Pro srovnání, následovali žádosti o dlouhodobý pobyt od občanů Ruska, a to v počtu 1 701 žádostí. Žádostí o

povolení k trvalému pobytu bylo nejvíce opět od občanů Ukrajiny, a to 5 717 žádostí (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b, s. 5-6).

Co se týká trhu práce, nejvyšší zastoupení ze států mimo EU, měli občané Ukrajiny (195 116). S trhem práce souvisí také žádosti o zaměstnanecké karty, z nichž téměř polovina byla podána v rámci vládního programu Kvalifikovaný zaměstnanec na Generálním konzulátě ČR ve Lvově. Lvov a Kyjev byli zároveň nejvytíženější zastupitelské úřady ČR (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b, s. 32).

V mateřských a středních školách jsou nejvíce zastoupeny děti – cizinci státních příslušníků Ukrajiny. Celkem 1 483 občanů Ukrajiny nabylo v roce 2021 státního občanství ČR, což je opět největší počet (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b, s. 6).

Na prvním místě jsou občané Ukrajiny i při nelegální migraci. Přes vnější schengenskou hranici bylo zadrženo 132 občanů Ukrajiny a při nelegálním pobytu bylo odhaleno 5 844 Ukrajinců, následovali státní příslušníci Moldávie (1 548) (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b, s. 6).

Výše uvedená data zobrazují velké zastoupení Ukrajinců na našem území, což bylo důvodem příchodu uprchlíků z Ukrajiny do České republiky po začátku konfliktu.

3.2. Ukrajinská migrace v ČR po konfliktu

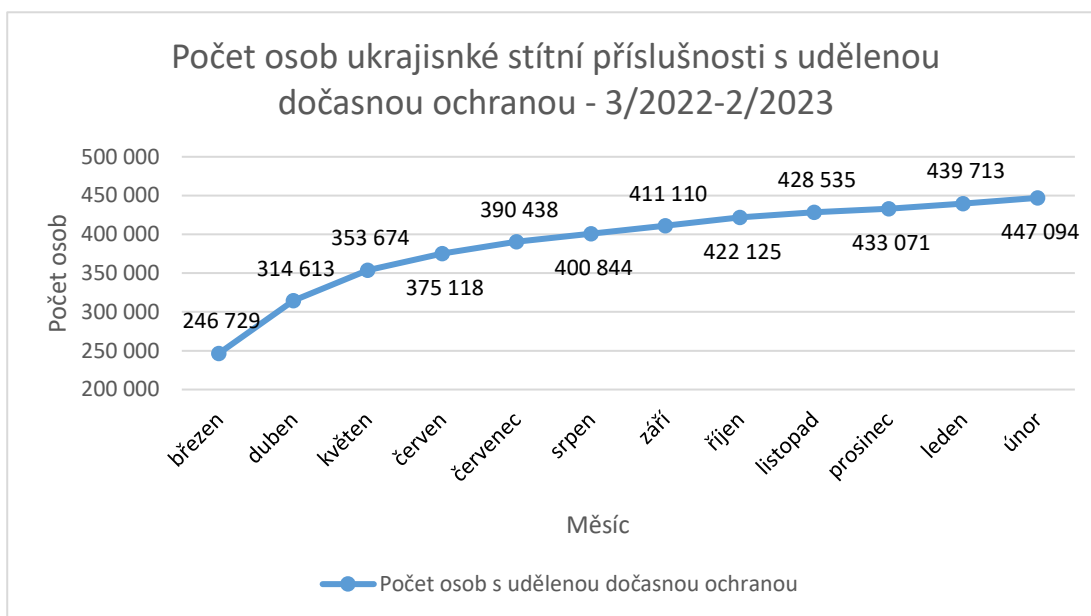
V grafu č. 3 jsou vyobrazeny počty osob ukrajinské státní příslušnosti², kterým bylo uděleno vízum za účelem dočasné ochrany v souvislosti s válkou

---

²Jedná se o osoby, kterým byla udělena dočasná ochrana v souvislosti s válkou na Ukrajině. Od 24. 02. 2022 do 21. 03. 2022 bylo těmto osobám uděleno dlouhodobé vízum za účelem strpění s kódem D/VS/U. Od 22. 03. 2022 je těmto osobám udělována dočasná ochrana, a to formou dlouhodobého víza s kódy D/DO/667, D/DO/668 a D/DO/669. Dle zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, se všechny tyto osoby, včetně osob s předchozím vízem D/VS/U považují za osoby s dočasnou ochranou (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022c).

na Ukrajině. Data jsou udávána vždy k poslednímu týdnu v měsíci od března roku 2022 do února roku 2023. Počet těchto osob s dočasnou ochranou stále roste. Dočasnou ochranu budu dále popisovat v kapitole 6.

Graf 3 – Počet osob ukrajinské státní příslušnosti s uděleným vízem za účelem dočasné ochrany

Zdroj: (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022c; Vlastní zpracování)

4. Zaměstnanost státních příslušníků z Ukrajiny

Ukrajinská migrace bývá často charakterizována jako pracovní migrace, ale výzkumy ukazují, že příchod občanů Ukrajiny do ČR není vždy motivován pouze ekonomickými důvody. Dalšími důvody jsou hledání sociální jistoty, zvýšení kvality života, zlepšení standardů životní péče nebo rodinné důvody (Martínková a kol., 2011).

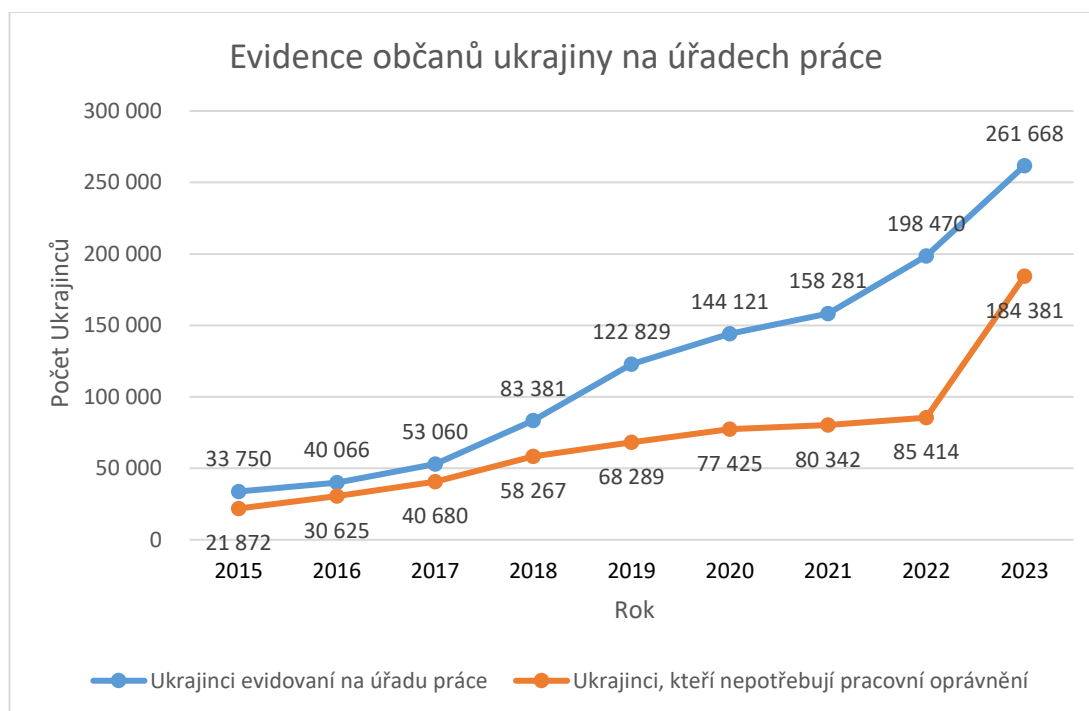
Kromě geografické a kulturní blízkosti je pro Ukrajince častým důvodem preferování České republiky doporučení nebo pomoc příbuzných, známých či krajanů. Kontakty ukrajinských migrantů v zemi původu s někým, kdo měl s Českou republikou zkušenost, jsou v procesu předávání informací nezbytných k migraci velmi důležité (Martínková a kol., 2011).

Ukrajinci jsou v ČR žádáni hlavně na tzv. sekundárním trhu práce, obzvlášť v náročnějších pracích, které jsou méně placené a pro domácí populaci nepříliš přitažlivé. Velká část občanů Ukrajiny je zaměstnávána v nekvalifikovaných zaměstnáních, zejména těžkých manuálních nebo pomocných pracích v průmyslu a stavebnictví. Jedná se o pozice zedníků, dělníků, malířů, natěračů nebo jiné pomocné síly. U žen se často jedná o práce v pohostinství, úklid, prodej, práce v textilní výrobě nebo na montážní lince (Martínková a kol., 2011).

Roste ale i kvalifikovaná ukrajinská migrace. Většinou se jedná o vzdělané a mladší imigranty, kteří disponují vyšším kulturním a ekonomickým kapitálem, odlišují se tím, že odchází z Ukrajiny spíše ze sociálně-politických důvodů a rodinných důvodů nežli z ekonomických. Tito lidé se uplatňují jako programátoři a IT specialisté, vědci, zdravotníci, manažeři dopravních a stavebních firem nebo nadnárodních společností (Martínková a kol., 2011).

V grafu č. 4 uvádím počet všech Ukrajinských pracovníků, kteří byli evidováni na úřadech práce v letech 2015–2023. Druhý údaj v grafu č. 4 zahrnuje Ukrajince, kteří nepotřebují pracovní oprávnění (nejsou zde zahrnuti Ukrajinci s povolením k zaměstnání, se zaměstnaneckou kartou, s modrou kartou nebo s kartou vnitropodnikově převedeného zaměstnance). Data jsou uvedena vždy k lednu daného roku.

Graf 4 – Evidence občanů Ukrajiny na úřadech práce v letech 2015–2023

Zdroj: (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023; Vlastní zpracování)

V grafu vidíme, že se počet Ukrajinců evidovaných na úřadech práce v ČR stále zvyšuje. Velký nárůst v roce 2023 je způsobený válečným konfliktem na Ukrajině. Taktéž obrovský nárůst Ukrajinských pracovníků, kteří nepotřebují pracovní oprávnění v tomto roce je zapříčiněn konfliktem. Dne 21.3.2022 nabyla účinnosti tzv. Lex Ukrajina, která aktivovala směrnici o dočasné ochraně, která zajišťuje volný přístup na trh práce lidem, kteří utíkají před válkou z Ukrajiny.

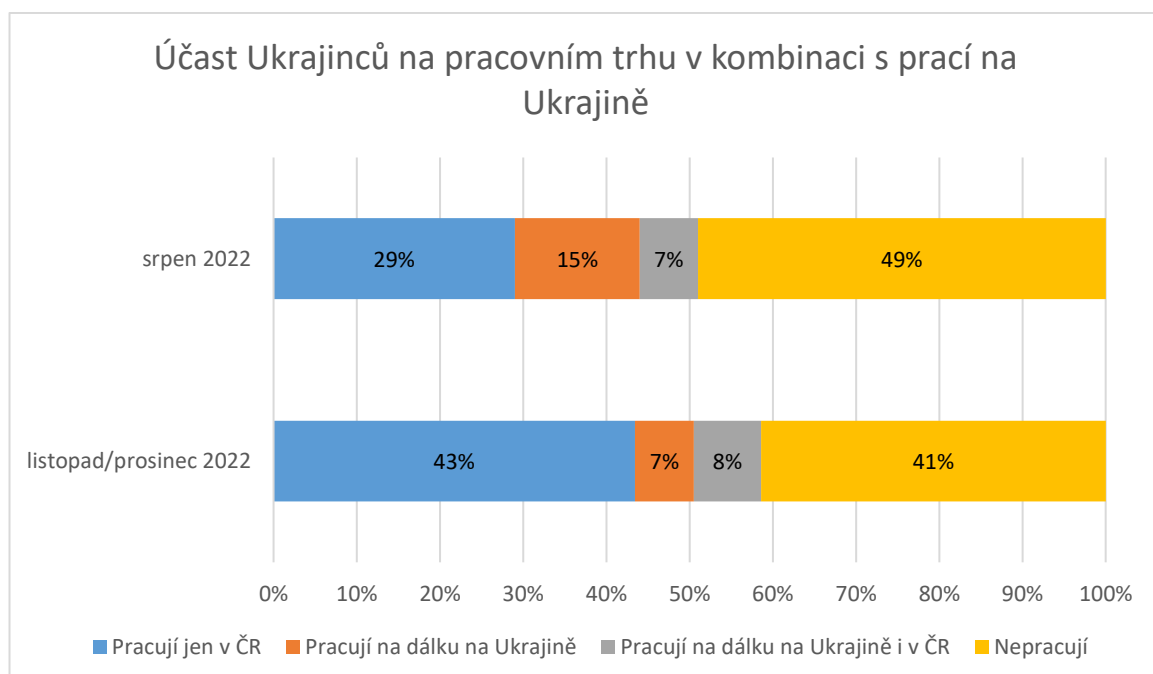
Vzhledem k tomu, že se v praktické části mé práce zabývám firmou Rata, která zaměstnávala Ukrajince před vypuknutím konfliktu a zaměstnává je i nadále, tak níže uvádím informace ohledně zaměstnanosti Ukrajinských uprchlíků po vypuknutí konfliktu.

Podle výzkumu, který provedl PAQ Research, z.ú. (2023) na konci roku 2022 bylo v Česku 51 % uprchlíků, kteří uvedli, že v Česku pracují. Oproti srpnu 2022 je to nárůst pracovní aktivity ze 43 % na 51 %.

Zaměstnanost byla vyšší mezi uprchlíky s vysokoškolským vzděláním (51 %) a vyšší odbornou školou (57 %) než se středním a nižším vzděláním (46 %).

V grafu č. 5 vidíme, jakou účast mají Ukrajinci na českém pracovním trhu v kombinaci s prací na Ukrajině v srpnu 2022 a na přelomu listopadu/prosince 2022.

Graf 5 - Účast ukrajinských uprchlíků na pracovním trhu v kombinaci s prací na Ukrajině

Zdroj: (PAQ Research, 2023; Vlastní zpracování)

Velkou roli hraje v zapojení do pracovního trhu znalost češtiny. Z ekonomicky aktivních uprchlíků, kteří znají česky pár slov nebo neumějí

vůbec česky, mělo v Česku na konci roku práci jen 38 %. Mezi uprchlíky, kteří umí říct pár vět, pracovalo 51 % a ti, kteří se v běžných situacích domluví, pracovalo až 70 % (PAQ Research, 2023).

Méně pracují lidé s dětmi v domácnosti, hlavně v předškolním věku. Uprchlíci s předškolními dětmi, které chodí do školky, pracují v 51 % případů, uprchlíci s předškolními dětmi, které nechodí do školky pracují ve 33 % a uprchlíci bez předškolních dětí v domácnosti pracují v 63 % (PAQ Research, 2023).

Uprchlíci často pracují v manuálních a pomocných profesích, navzdory své vysoké kvalifikaci. Analýza ukazuje, že uprchlíci pracující v Česku, velmi často ztrácí kvalifikace. Do Česka přišli nejčastěji lidé, kteří na Ukrajině pracovali v nejkvalifikovanějších profesích (specialisté, řídicí pracovníci), kdežto v Česku pracují na nejméně kvalifikovaných pozicích (dělníci, nekvalifikovaní a pomocní manuální pracovníci) (PAQ Research, 2023).

Velké rozdíly v pracovní aktivitě v Česku jsou podle toho, jestli se uprchlík dokáže domluvit česky. Tito uprchlíci pracují téměř 2x častěji a lépe uplatňují svou kvalifikaci (PAQ Research, 2023).

5. Legislativa pro uprchlíky z Ukrajiny v ČR

V této kapitole je popsáno, jak se změnili podmínky pro příchozí osoby utíkající před válečným konfliktem na Ukrajině.

5.1. Speciální vízum

Česká republika reagovala na situaci bezprostředně po vypuknutí konfliktu a občanům Ukrajiny prchajícím před válečným konfliktem a ukrajinským občanům již pobývajícím v ČR na základě neprodloužitelného pobytového oprávnění nebo bezvízového pobytu začala udělovat speciální víza (víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území). Víza byla udělována i občanům jiných třetích států, pokud byli blízkými rodinnými příslušníky občanů z Ukrajiny a spolu s nimi prchali z Ukrajiny. Držitelé těchto víz mohli být zaměstnáni na základě povolení k zaměstnání vydaného Úřadem práce ČR, a to bez tzv. testu trhu práce (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d; Ministerstvo vnitra České republiky (2022e).

Víza nesla rozlišovací kód D/VS/U a byla vyznačována formou vízových štítků do cestovních dokladů, pokud jimi cizinec disponoval, nebo na zadní stranu hraniční průvodky (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d; Ministerstvo vnitra České republiky (2022e).

V řadě případů byla víza vyznačována i formou razítka červené barvy, do kterého se vpisovaly údaje o době platnosti.

Dne 4.3.2022 Česká republika vyhlásila nouzový stav, který umožňoval lepší koordinaci a řešení celé situace. Nouzový stav trval 119 dnů a sloužil jako mimořádný nástroj krizového řízení. Běžných občanů se prakticky nedotkl.

5.2. Vízum za účelem dočasné ochrany a Lex Ukrajina

Evropská komise rozhodla o aktivaci Směrnice o dočasné ochraně s cílem poskytnout osobám prchajícím před válkou z Ukrajiny rychlou pomoc. Česká

republika tuto směrnicí doplnila do zákona č. 65/2022 Sb. jako tzv. lex Ukrajina, která nabyla účinnosti dne 21.3.2022. Všechna speciální víza platná k tomuto dni se ze zákona začala automaticky považovat za víza za účelem dočasné ochrany. Nedochází k jejich nahrazování novými vízovými štítky nebo razítky (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d; Ministerstvo vnitra České republiky, 2022e).

Vízum se nejdříve udělovalo na maximální dobu platnosti do 31.3.2023. Držitel víza má volný přístup na trh práce a považuje se pro účely zaměstnávání za cizince s trvalým pobytem v ČR (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022e).

Vízum bylo udělováno širšímu okruhu osob než speciální vízum. Bylo udělováno ukrajinským občanům a občanům jiných třetích států, kteří jsou jejich rodinnými příslušníky, ale např. i občanům jiných třetích států pobývajících před ruskou invazí na Ukrajině na základě ukrajinského povolení k trvalému pobytu nebo s mezinárodní ochranou udělenou Ukrajinou.

Oficiální webový portál pro cizince, kteří žijí nebo chtějí žít v Česku (Ministerstvo vnitra České republiky, 2023) uvádí, že dočasná ochrana je v České republice poskytována těmto osobám:

1. Občanům Ukrajiny, kteří přede dnem 24. února 2022 pobývali na Ukrajině a Ukrajinu následně opustili.
2. Cizincům ze třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, kterým byla před datem 24. února 2022 na Ukrajině poskytnuta mezinárodní ochrana nebo odpovídající vnitrostátní ochrana.
3. Rodinným příslušníkům osob uvedených v bodě 1-2, kteří společně s nimi pobývali na Ukrajině před datem 24. února 2022 a následně společně Ukrajinu opustili.

Rodinným příslušníkem se rozumí manžel/manželka, registrovaný partner, nezletilé svobodné dítě osoby uvedené v bodě 1-2 nebo nezletilé svobodné dítě manžela takové osoby anebo jiný tzv. blízký příbuzný závislý na péči a žijící v rodině takové osoby.

4. Cizincům, kteří byli ke dni 24. února 2022 držiteli platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny a jejich vycestování do státu, jehož jsou státním občanem, nebo části jeho území, není možné z důvodu hrozby skutečného nebezpečí podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

Na dočasnou ochranu zároveň nemá nárok cizinec, který měl dlouhodobé pobytové oprávnění v ČR a po 24. únoru 2022 si tento pobyt neprodloužil nebo mu byl zrušen. Tito cizinci nejsou osobami, které žily / pobývaly na území Ukrajiny před datem 24. února 2022 (Ministerstvo vnitra České republiky, 2023).

5.3. Lex Ukrajina

Lex Ukrajina reaguje na spuštění institutu dočasné ochrany a nastalou situaci a upravuje zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců a další zákony, aby umožnil pružnější reagování na velký počet příchozích uprchlíků z Ukrajiny. Lex Ukrajina se skládá ze tří norem na pomoc uprchlíků z Ukrajiny:

- 65/2022 Sb. Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, v platném znění (novela č. 175/2022 Sb.) – tento zákon navržený Ministerstvem vnitra upravuje přidělování dočasné ochrany, právní status uprchlíků a přístup ke zdravotní péči.
- 66/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na

území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, v platném znění (novela č. 175/2022 Sb.) – zákon navržený Ministerstvem práce a sociálních věcí upravuje přístup k zaměstnání (postavení srovnatelné s držiteli trvalého pobytu) a pravidla pro přístup k sociálnímu zabezpečení a humanitární dávce.

- 67/2022 Sb. Zákon o opatření v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, v platném znění (novely č. 175/2022 Sb., č. 199/2022 Sb.) – zákon navržený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy o přístupu ke vzdělání (Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty, 2022).

Lex Ukrajina poskytla osobám prchajícím před konfliktem z Ukrajiny dočasnou ochranu, která držitelům umožnila přístup ke zdravotnímu pojištění, přístup na trh práce, vzdělání a sociální podpoře (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d; Ministerstvo vnitra České republiky, 2022e).

5.4. Novelizace Lex Ukrajina

Dne 28.6.2022 vyšla v platnost tzv. lex Ukrajina II, která navazuje na lex Ukrajina, ale obsahuje několik novel. Mgr. Zuzana Schreiberová (2022) na portálu migraceonline.cz uvádí hlavní změny, které novela přináší. Týká se udělení dočasné ochrany a právního postavení držitelů, zdravotního pojištění, humanitární dávky a příspěvku pro solidární domácnosti. Níže uvádím hlavní změny v novele lex Ukrajina II:

- Oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany zaniká podáním žádosti o dočasnou ochranu nebo udělením dočasné ochrany v jiném členském státě EU, nebo podáním žádosti o mezinárodní ochranu v jiném členském státě EU.
- Změnu pobytu na území ČR je třeba hlásit Ministerstvu vnitra do 3 pracovních dnů. Týká se to změny pobytu delší než 15 dnů. Pokud se

držitel dočasné ochrany nezdržuje na ohlášené adrese déle než 15 dní, může mu být zrušen údaj o hlášeném pobytu v informačním systému Ministerstva vnitra (a ovlivnit výplatu dávek, školní docházku dětí atd.)

- K podání žádosti o udělení dočasné ochrany je třeba předložit doklad o ubytování (kromě uprchlíků, kterým bylo ubytování zajištěno orgánem krizového řízení). Není nutno mít ověřený podpis majitele nemovitosti.
- Držitel dočasné ochrany (pokud za něj neplatí zaměstnavatel) mezi 18–65 let je po 150 dnech od udělení dočasné ochrany považován za samoplátce a musí si hradit komerční pojištění nebo být evidován na Úřadě práce jako uchazeč o zaměstnání.
- Při odjezdu na Ukrajinu (na více dní) je možné nahlásit pojišťovně, že nepobývají na území ČR, pojištění nemusí hradit, ale ani čerpat služby veřejného zdravotnictví ČR. Při trvalém odjezdu je povinnost se ze zdravotního pojištění odhlásit. Může vzniknout dluh vůči ČR, který brání dalšímu pobytu v zemi.
- Nárok na humanitární dávku nemá ten, kdo pobývá v zařízení, kde jim je bezplatně poskytnuto ubytování, celodenní strava a základní prostředky osobní hygieny. Netýká se to soukromých ubytovatelů, kde je stále možné žádat o příspěvek pro solidární domácnost.
- Výše humanitární dávky se snižuje na částku životního minima 4 620 Kč pro dospělého a 3 320 Kč pro dítě.
- O přidělení humanitární dávky se rozhoduje individuálně, týká se osob bez zaměstnání či jiných příjmů.
- Výše příspěvku pro solidární domácnost se bude měnit podle toho, zda půjde o spolubydlení (3 000 Kč/os, maximálně 3 osoby), anebo poskytnutý samostatný byt (5 000 Kč na 1 osobu, 9 000 Kč na 2 osoby, 12 000 Kč na 3 osoby, 14 000 Kč na 4 osoby a 15 000 Kč na 5 osob).

Lex Ukrajina III se týkala systému ubytování lidí, kteří utekli do České republiky před válkou. Do této doby byl systém nastavený prostřednictvím krajských a státních ubytovacích zařízení v režimu tzv. nouzového ubytování a dočasného nouzového přístřeší, tedy i v objektech, které nejsou primárně určeny k ubytování. I po skončení nouzového stavu je nutné zajišťovat určité množství ubytovacích kapacit pro důstojné ubytování uprchlíků, kteří si nemohou ubytování zajistit sami. Poskytování ubytování osobě s dočasnou ochranou nebo žadateli o dočasnou ochranu bude nově veřejnou službou stanovenou zákonem (Dlupalová, 2022a).

Další balíček zákonů Lex Ukrajina IV schválila vláda 30.11.2022. Hlavním bodem je prodloužení dočasné ochrany, kterou získali uprchlíci z Ukrajiny, kteří utekli do České republiky před ruskou agresí, až do 31.3.2024. Prodloužení spočívá ve vyznačení tzv. vízového štítku, při kterém je nutná osobní přítomnost na pracovišti Ministerstva vnitra. Nejdříve je nutná elektronická registrace do 31.3.2023, následně lidé dostanou termín k osobní návštěvě na konkrétní pracoviště, a to nejpozději do 30.9.2023. Pokud se uprchlíci nezaregistrují, případně se nedostaví v termínu k vyznačení štítku, dočasná ochrana jim zanikne. Dále dochází k novelizaci dalších zákonů ovlivňující pobyt ukrajinských uprchlíků v ČR (Dlupalová, 2022).

Upravují se rovněž pravidla pro zápisy ukrajinských dětí k předškolnímu vzdělání a povinné školní docházce pro nadcházející školní rok. Zjednodušený bude i postup pro vyřazení dítěte z mateřské školy, protože tyto děti se často s rodiči vracejí na Ukrajinu, neinformují školku a blokují dále místo (Český rozhlas, 2023).

5.5. KACPU a další podpora pro uprchlíky

Byla zřízena Krajská asistenční centra pomoci pro uprchlíky z Ukrajiny (KACPU), kde se uprchlíci registrují po příjezdu do ČR. Asistenční centra

poskytují registraci občanů Ukrajiny u cizinecké policie, vyřízení dočasné ochrany a asistenci při řešení dalšího pobytu v ČR. Na začátku, když přicházelo spoustu lidí z Ukrajiny do asistenčních center, bylo zde možné si vyřídit zdravotní pojištění nebo získat informace o zaměstnání. K dispozici byli pracovníci cizinecké policie i Odboru azylové a migrační politiky (OAMP) spolu s pracovníky zdravotní pojišťovny (VZP) a Úřadu práce. KACPU poskytuje všechny služby, které lidem příjíždějícím z Ukrajiny pomohou zařídit vše potřebné – od povolení k pobytu a zdravotního pojištění až po psychologickou pomoc (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d). KACPU fungují i nadále ve všech krajích České republiky a poskytují asistenci osobám prchajícím před ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, avšak od 1. dubna 2023 koordinace přechází pod Ministerstvo vnitra.

Webová stránka nasiukrajinci.cz slouží jako rozcestník pro občany Ukrajiny, kteří hledají informace nebo potřebují další pomoc, a také pro české občany, kteří nabízejí pomoc. Dále byla zřízena telefonická i emailová infolinka, která poskytuje informace v českém i ukrajinském jazyce (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d).

Do pomoci uprchlíkům z Ukrajiny se zapojilo i velké množství dobrovolníků a nevládních organizací, kteří ve spolupráci se státními institucemi pomáhají s poskytováním informací, zdravotní a psychologickou péčí v rámci KACPU i v terénu, poskytováním ubytování, začleňováním uprchlíků na trh práce a do škol a v jiných oblastech, kde je potřeba (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022d).

Praktická část

6. Metodologie

6.1. Případová studie

Případová studie patří ve společenskovědních disciplínách k základním výzkumným designům. „Detailní studium jednoho nebo několika případů je tradičně považováno za jeden z možných způsobů, jak porozumět složitým sociálním jevům“ (Švaříček a kol., 2007, s. 96).

Případová studie dostala rozmach s příchodem kvalitativního přístupu ve společenských vědách. Stala se důležitou formou bádání primárně v etnografickém (antropologickém), sociologickém a psychologickém výzkumu. Metodu případové studie můžeme vymezit jako postup pro rozvinutí plného pochopení konkrétního procesu, programu, události nebo aktivity (Wholey a kol., 1994). Smyslem je velmi podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málu případů. Základem případového šetření je sběr skutečných dat vztahujících se k objektu výzkumu (případu). Jádrem je vždy samotný případ. Případem může být osoba, skupiny osob, procesy, události nebo instituce. Na každý zkoumaný aspekt je nahlížen jako součást celého systému, ne jako izolovaná část. Rozkrýváním vztahů mezi těmito součástmi dochází k vysvětlování podstaty případu. Badatel vždy usiluje o komplexní porozumění případu v jeho přirozeném prostředí. Cílem je interpretovat interakce mezi případem a okolím. Badatel využívá veškeré dostupné metody sběru dat. Pro případové studie kvalitativní techniky jsou klíčové všechny formy pozorování a rozhovorů, analýza dokumentů apod. Výsledky ze všech použitých metod interpretujeme dohromady, neboť cílem je vyložit případ jako integrovaný, a ne upozornit na jeho dílčí části (Bassey, 1999; Švaříček a kol., 2007, s. 9).

6.2. Analýza dat v případové studii

Případová studie nedisponuje doporučenými a vhodnými postupy, technikami či způsoby, jak analyzovat data a jak k nim přistupovat. Jelikož je postup aplikující případovou studii značně flexibilní (Thomas, 2011), je možné využívat všech dostupných postupů k analýze dat.

Téměř každá případová studie představuje do jisté míry originální analytický a interpretativní přístup, protože nemá ucelený a uznávaný přístup k datům vzešlým ze studia případů. Jediným společným znakem a tím i specifickým ve srovnání s dalšími kvalitativními scénáři je již zmíněný pohled na případ jako na integrovaný systém. Při analýze dat autoři tradičně čerpají postupy známé například z etnografického designu nebo využívají interpretativní techniky vyvinuté v rámci zakotvené teorie (celý postup či některou jeho část) (Tellis, 1997).

Široké spektrum analytických přístupů uplatňovaných v případových studiích přimělo některé metodology prezentovat alespoň rámcové návody, jak při analýze postupovat (Švaříček a kol., 2007, s. 96).

Miles a Huberman (1994) kladou důraz na grafické znázorňování a vytváření případových sítí. Data jsou na základě systematického pozorování a hledání pravidelností segmentována do systému kategorií. V zásadě rozlišují dva typy přístupu k empirickým datům v případové studii. Badatel se v prvním případě soustředí na určitá předem definovaná kritéria či proměnné. Tento postup je volen v takových šetřeních, kdy si autoři na základě platných teorií definují určitá témata oblasti, faktory, mezi kterými ve svém případě hledají vztahy nebo se tato témata snaží důkladně popsat. Druhý analytický přístup je orientován na celistvost případu. Cílem studie je vyložit, popřípadě vysvětlit veškeré aspekty případu, hledají se příčiny jevů a jejich následky, případ je analyzován i ve vývojové podobě, tzn. jak se proměňuje v čase.

Obě analýzy mají své silné i slabé stránky. Analýza podle proměnných odhaluje vztahy mezi proměnnými ve větších populacích, ale její výsledky bývají často obecné a vágní. Oba přístupy lze proto kombinovat a využít v rámci jednoho šetření výhod obou typů (Hendl, 2005).

7. Výběr případové studie a popis případu

Podle Chrastiny J. (Chrastina, 2019) jsem si vybrala jednopřípadovou studii organizací a institucí, kdy případem je popisovaná firma Rata (jedná se o smyšlený název z důvodu anonymity). Podle zaměření studie se jedná o studii specifickou („particularistic case study“), protože se zaměřuje na určitou událost – pomoc ukrajinským uprchlíkům a zároveň jde o případovou studii popisnou, kdy konečným cílem a produktem je popis studovaného jevu. Při zohlednění jednotky času, jde o retrospektivní případovou studii („retrospective case study“). Dále mohu tvrdit, že jde o jedinečnou jednopřípadovou studii („single uniq case study“). Jedná se o unikátní případ, protože došlo k obrovskému příliv ukrajinských uprchlíků na naše území a nebyly přesně dané směrnice a zákony, jak na tuto situaci reagovat.

7.1. Popis případu

Pro výzkum jsem si vybrala firmu, kterou uvádím pod anonymním jménem Rata. Firma Rata je jedna z největších v České republice, která se zabývá převážně logistikou potravinářského zboží. Sídlo firmy je v Praze, nicméně já jsem svůj výzkum zaměřila na pobočku, která se nachází v jednom z okresních měst na Moravě. Firma Rata nepůsobí pouze v České republice, ale i ve střední Evropě. Pobočka na Moravě zaměstnává zhruba 400 osob, z toho okolo 100 zaměstnanců jsou občané Ukrajiny.

Před vypuknutím konfliktu na Ukrajině firma Rata zaměstnávala občany z Ukrajiny, kteří přijížděli na krátkodobá víza hlavně v době sezóny, což znamená např. období před Vánocemi a Velikonocemi. Muži pracují většinou na skladě, kde vychystávají palety se zbožím, které následně odchází do supermarketů. Ženy pracují na tzv. lehké výrobě, kde kompletují akční balíčky.

Měla jsem možnost se seznámit s náplní práce jednotlivých pracovních pozic, které ukrajinští pracovníci zastávají, a které byly nabídnuty také zájemcům o práci z řad uprchlíků.

Pro sběr dat jsem využila rozhovory se třemi zaměstnanci firmy Rata, kteří měli na starosti organizaci příjezdu Ukrajinských uprchlíků a následnou pomoc při vyřízení víza, ubytování a pomoc při hledání zaměstnání. Tito lidé, kteří přijeli z Ukrajiny do ČR jsou rodinnými příslušníky ukrajinských zaměstnanců firmy Rata. Většina je ubytována převážně na ubytovně, která spadá pod správu firmy Rata. Díky tomu jsem měla výjimečnou možnost si tuto ubytovnu prohlédnout a zjistit, jaké zde jsou podmínky k bydlení. Na ubytovně jsem provedla doplňující rozhovory s ubytovanými. V neposlední řadě jsem měla možnost nahlédnout do různých dokumentů, které uprchlíci museli vyplnit na KACPU nebo do dokumentů pro potřeby firmy související s identifikací obyvatel na ubytovně.

7.2. Organizace příchodu Ukrajinských uprchlíků firmou Rata

V noci ze dne 23. na 24.2.2022 začala válka na Ukrajině. Pobočka firmy Rata na Moravě zaměstnávala okolo 80 ukrajinských pracovníků, a proto ihned po oznámení této skutečnosti vytvořila na moravské pobočce krizový tým, který se skládal ze 4 osob. Od začátku krizový tým postupoval dle pokynů vedení, které rozhodlo celou akci sponzorovat. Cílem bylo, aby rodiny Ukrajinských zaměstnanců firmy byly převezeny do bezpečí do České republiky a následně jim poskytnout pomoc při vyřizování veškerých potřebných dokumentů pro pobyt a zaměstnání v ČR a pomoc při orientaci v českých zákonech. Problémem a obavou firmy Rata bylo, že pokud by se sami zaměstnanci rozhodli vydat pro záchranu rodiny na Ukrajinu, došlo by k velkému náhlému úbytku pracovní síly a nemožnost plnit závazky klientů. Tím by bylo ohroženo zásobování základních potravin, jako je mouka, rýže,

čočka, dále balené vody, ale i hygienických potřeb jako je toaletní papír, a to nejen v rámci České republiky, ale i v centrální Evropě. Dále mohl nastat problém s brannou válečnou povinností na Ukrajině.

Rozhovor jsem vedla za účasti tří členů krizového týmu, a to personalistky Anny, Jiřího a Serhii. Anna popisovala celý průběh organizování, Serhii s Jiřím ji doplňovali a já se dále doptávala na doplňující informace.

Prvním úkolem krizového týmu, který tvořila Anna, Jiří, Ukrajinec Serhii a Ukrajinka Natálie bylo oznámit všem zaměstnancům z Ukrajiny situaci, která ve světě nastala, a že firma Rata chce pomoci jejich rodinám, aby se dostaly do bezpečí do ČR. Když tuhle situaci sdělovali mužskému kolektivu, zdálo se, že muži tuto informaci neberou úplně vážně a mysleli si, že situace nebude tak vážná, jak se zdá. Opačné reakce přišli v kolektivu ženském, tam se již objevovaly slzy, strach a beznaděj v obličejích.

Ukrajínští zaměstnanci byli informováni, aby nikdo na vlastní pěst neodjížděl na Ukrajinu, protože bylo dost možné, že by se hlavně muži, nemuseli dostat zpět přes ukrajinské hranice. Firma ujistila své zaměstnance, že udělá vše pro to, aby jejich nejbližší rodinu přivezli za nimi do ČR.

První dny byla vyslána auta na trasu k polsko-ukrajinským hranicím, na kterých se tvořili dlouhé kolony. Auta vezla benzín a občerstvení (čaj, káva, voda, svačina). Tohle občerstvení a základní zásoby poskytla firma Rata. Na hranicích byly velké zmatky. Obyvatelé Ukrajiny, kteří chtěli překročit hranice, s sebou neměli cestovní pasy, někteří neměli platné pasy, jiní neměli rodné listy. Problém byl i při přechodu dětí, které přecházeli bez rodičů, pouze s prarodiči. Policisté na hranicích vyžadovali po prarodičích čestné prohlášení od rodičů, že s nimi může dítě cestovat. Na Ukrajině bylo naprosto běžné, že oba rodiče pracují v zahraničí a o děti se stará babička a dědeček, a když

vypukla válka, bylo těžké zařídit požadující čestné prohlášení, neboť na hraničním přechodu chtěli toto potvrzení notářsky ověřené. Situace na hranicích se komplikovala a přicházelo stále více lidí. Lidé s dětmi čekali několik hodin i dnů na přechod přes hranice. Časem se ale situace ohledně převozu dětí uvolnila a postup přes hranice se zrychlil. Mnohdy se stávalo, že příbuzní zůstali na Ukrajině z vlastní vůle. Buď necítili v tu chvíli takové ohrožení nebo se báli o svůj majetek, případně se v místě bydliště starali o další část rodiny.

Firma Rata navázala spolupráci s organizací, která zprostředkovává zaměstnání pro ukrajinské pracovníky do ČR. Organizace pomohla krizovému týmu při počátečních zmatcích, které spolu konzultovali ohledně potřebné dokumentace pro Ukrajince. Dalším krokem bylo zajištění dopravní společnosti, která pojede na Ukrajinu. Organizace taktéž pomáhala s hledáním vhodné dopravní společnosti. Nejmenovaná společnost poskytla autobusy a řidiče Ukrajinské národnosti, kteří měli výhodu, že je bez větších problémů pouštěli na Ukrajinu a zpět, neboť jako profesionální řidiči měli výjimku.

Krizový tým dal dohromady seznam jmen rodinných příslušníků svých ukrajinských zaměstnanců. Jednalo se o seznam, který byl vytvořen tak, že každý zaměstnanec měl právo nahlásit, koho chce přivést. Někteří jeli pro své příbuzné soukromým vozidlem na hranice sami. Bylo však potřeba mít počet osob zapsaný, aby nebyla kapacita ubytovny přetížena a aby firma poskytla pomoc při vyřizování formalit všem.

Zájemci o přepravu měli zajištěné místo v autobuse. O vzniklé náklady na přepravu se podělila firma Rata s dopravní společností. Stávalo se, že autobusy od jiných společností byly přeplněny až dvojnásobně, kdežto ve smluvních autobusech firmy Rata měla každá osoba rezervované své místo, aby přeprava, která trvala několik dní, byla co možná nejméně nepříjemná.

Ukrajínští zaměstnanci kontaktovali své rodiny a tito lidé se museli dostavit v domluvený termín do města Drohobyč, které leží na západní Ukrajině nedaleko polských hranic. V Drohobyči firma zajistila pro rodiny ubytování, které hradila, protože se stávalo, že díky frontám na hranicích se čekalo i 3 dny. Když autobus dojel na místo a nastoupily všechny osoby dle seznamu, mohlo se vyjet zpět do ČR.

Po příjezdu do ČR část osob vystupovala na Moravě a další část osob pokračovala do Prahy, kde se nachází sídlo firmy Rata. Po příjezdu na pobočku firmy na Moravě měli všichni možnost občerstvení. Firma přichystala teplé a studené nápoje, pečivo, sušenky, oplatky a ovoce. Pokud autobus dorazil v čase oběda, tak v nedaleké restauraci byl domluven oběd pro ukrajinské uprchlíky. Opět všechny náklady hradila firma Rata.

Krizový tým zjišťoval potřeby osob, které přijeli z Ukrajiny. Většina měla velký deficit spánku. Osoby, které zůstávali na Moravě se setkali se svými příbuznými a byli ubytováni na ubytovně, která se nachází cca 10 minut pěší chůzí od firmy. Na ubytovně dostali všichni „základní balíček“ s hygienickými potřebami a potravinami, které obstarala firma Rata a zákazníci firmy. Základní balíček mimo jiné obsahoval čaj, kávu, brambory, těstoviny, konzervy a mražené výrobky. Pro uprchlíky to byla velká pomoc, kdy po vyčerpávající cestě mohli nabrat sílu a trochu se aklimatizovat.

7.3. Registrace na KACPU

Krizový tým organizoval svozy na KACPU do Olomouce. K vyřízení potřebných dokumentů (dočasná ochrana) s sebou uprchlíci museli mít pasovou fotografii, kterou si mohli vyřídit většinou zdarma ve fotocentrech. Po pár dnech bylo možné se nechat vyfotografovat přímo v KACPU. S pasovou fotografií bylo třeba doložit rodný list dítěte, cestovní pas nebo ukrajinský pas.

Při příchodu do KACPU každý uprchlík obdržel lísteček z trhacího bloku s číslem a barvou. Byla vytvořená tzv. elektronická řada. Číselné řady šly za sebou podle barev. Krizový tým dostal letáček, na kterém byl QR kód. Po naskenování QR kódu do telefonu bylo vidět, které číslo a barva je na řadě. Situace na KACPU nebyla dobře zvládnutá, největší problém byly fronty a čekací doba, a to i přesto, že všichni dogmaticky plnily pokyny. Díky QR kódu bylo možné z KACPU odejít a přijít až na blížící se termín registrace. Pokud uprchlíci disponovali např. číslem 40 žluté barvy, krizový tým věděl, že při čísle 1 žluté barvy můžou naplnit autobus a s uprchlíky přijet. Čekací doba se protahovala až na 3 dny. Provoz na KACPU byl nepřetržitý 24 h denně. Lidé dostávali stravenky na jídlo, které bylo k dispozici v asistenčním centru. Tyto stravenky začali využívat i lidé bez domova, kteří do centra přišli. Později tohle kontrolovala městská policie, nicméně lze vidět, jaký chaos zde panoval.

V místě registrace byl k dispozici Červený kříž, který poskytoval první základní ošetření a zároveň ve spolupráci s Hasiči ČR pomáhali zajistit ubytování. Dále zde byla cizinecká policie a pracovníci ze zdravotní pojišťovny VZP. Cizinecká policie prováděla registraci uprchlíků na území ČR, vystavovala vízum a kontrolovala, zda u osob žádající o vízum strpění nebo o dočasnou ochranu, nedošlo v minulosti k porušení zákona. Pracovníci zdravotní pojišťovny prováděli registraci ke zdravotnímu pojištění – bez této registrace by si uprchlíci museli veškeré ošetření platit. Dále zde působili dobrovolníci, kteří poskytovali uprchlíkům různé informace. Uprchlíci měli možnost si vybrat věci, které poskytl občané ČR, byly to např. kočárky, oblečení nebo hračky pro děti.

Pro krizový tým společnosti Rata byla největším oříškem organizace dopravy všech ukrajinských uprchlíků na KACPU. Vypravili několik větších vozidel, které vozili uprchlíky do Olomouce a zpět na ubytovnu. Dle zákona, děti mladší 15-ti let nemuseli na KACPU jezdit, ale krizový tým bral na

KACPU děti starší 10 let a mladší děti zůstávaly na ubytovně. Na KACPU bylo pro ně nutno doložit pasovou fotografii, rodný list nebo cestovní doklad. Důvodem, proč krizový tým nechtěl vozit na KACPU mladší děti bylo hned několik. Ne vždy se podařilo, aby dítě přišlo na řadu ve stejný termín jako jeho rodiče a muselo tak cestovat s úplně cizími lidmi. Také zajištění autosedaček pro všechny děti při přepravě do Olomouce nebylo jednoduché.

7.4. Číslo účtu a bankovní registrace

Po vyřízení víza bylo potřeba lidem z Ukrajiny vyřídit bankovní účet, aby jim úřad práce mohl zasílat mimořádné dávky. Z počátku bylo problematické vyplácet peníze hotově, vzhledem k počtu uchazečů o humanitární dávky. Firma Rata navázala spolupráci s bankou ČSOB. Banka nabízela 2 500,-Kč ke každému novému účtu pro osobu, která má vízum dočasné ochrany. Peněžní transfery mezi ČR a Ukrajinou nabízí banka zdarma, taktéž i výběry hotovosti. Z důvodu velkého zájmu o platební karty, se čekací doba pro vyřízení platebních karet výrazně prodloužila, nicméně bylo možné používat aplikaci, kterou banka připravila v ukrajinštině. Také bylo umožněno platit mobilním telefonem, pokud tuto operaci mobilní přístroj umožňoval. Firma Rata se domluvila s konkrétní pobočkou banky, že poskytne překladatelku Natálii, která bude přítomna na schůzkách banky s jednotlivými ukrajinskými zájemci o bankovní účet. Banka dosud neměla nikoho na překlad a možnost spolupráce s překladatelkou velmi kvitovala.

7.5. Registrace na Úřadu práce a sociálních věcí

Na Úřadu práce a sociálních věcí vyřídil krizový tým za pomoci překladatelky Natálie, humanitární dávku³ pro Ukrajince. Úřad práce

---

³ Cílem humanitární je pomoc cizinců, kterým byla udělena na území České republiky dočasná ochrana a kteří nemají prostředky na úhradu základních životních potřeb. Měsíční výše humanitární dávky se odvíjí od toho, za který měsíc pobytu v České republice o ni cizinec po udělení dočasné ochrany žádá. Po dobu prvních šesti měsíců činí 5 000,- Kč na osobu včetně dětí. Od sedmého kalendářního měsíce pak hraje roli i věk žadatele. V případě dětí do 18 let je měsíční výše humanitární dávky 3 320,-Kč, u cizinců starších 18 let pak 4 620,-Kč (Úřad práce ČR, 2023).

v Prostějově, stejně jako banka, neměli tlumočníka doposud k dispozici. Před první výplatou humanitární dávky úřad požadoval, aby měla osoba zřízený bankovní účet a nedocházelo tak k vyplácení dávek v hotovosti.

Aby bylo možné se registrovat na Úřad práce, bylo potřeba zjistit informace o jednotlivých uchazečích. Krizový tým zorganizoval schůzku, kam Ukrajinci chodili jeden po druhém a každému dospělému pomohl s napsáním krátkého životopisu. Díky dočasné ochraně si můžou lidé najít zaměstnání, aniž by potřebovali další oprávnění, zaměstnavatel pouze nahlásí jeho nástup do práce. Lidé s dočasnou ochranou se tak nemusí spoléhat na žádný zprostředkovatele.

7.6. Další pomoc od firmy Rata pro ukrajinské uprchlíky

Společnost Rata nařídila, aby Ukrajinci, kteří chtějí bydlet na ubytovně pod jejich správou, chtějí dále s firmou spolupracovat a využívat její pomoci a podpory, musí splnit podmínky, které firma stanovila (registrace na KACPU, registrace dítěte u lékaře, zřízení čísla bankovního účtu a registrace na Úřadu práce), protože jsou nutné pro pobyt v České republice. Firma zajistila lékaře, který všem cizincům pobývajících na ubytovně provedl vstupní prohlídku. Krizový tým převážel děti s rodiči na vstupní prohlídku, vždy s přítomnou tlumočnicí. Děti, které nebyly očkovány proti infekčním nemocem, které jsou podle vyhlášky o očkování⁴ u nás vyžadována, museli očkování podstoupit, dle doporučení lékaře.

---

⁴ Mezi pravidelná očkování dětí podle vyhlášky o očkování proti infekčním nemocem patří očkování proti záškrtu, tetanu, dávivému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem *Haemophilus influenzae b*, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím a u rizikových dětí proti tuberkulóze (Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, n.d.).

Krizový tým měl za úkol mimo jiné, informovat cizince o legislativě v oblasti práce, zdravotnictví a školství⁵. Krizový tým dostal seznam školek a škol v okolí, kde byl uveden pouze počet volných míst. Bylo potřeba nakombinovat, aby děti z jedné rodiny navštěvovali stejnou základní nebo mateřskou školu. U některých dětí stále probíhala výuka on-line na Ukrajině, takže neměli potřebu se hlásit do školy u nás. Velkou pomoc poskytla i majitelka ubytovny, která domluvila adaptační kurzy pro děti i dospělé. Pomáhala i při zařazení dětí do škol, které bylo nakonec úspěšné. Adaptační kurzy probíhaly do té doby, než byla většina dětí do škol umístěná.

7.7. Pobyť na ubytovně

Autem na ubytovnu to jsou asi tři minuty od firmy Rata. Před ubytovnou se nacházejí dvě konstrukce se stříškou na uzamčení kol. Většina ubytovaných si pořídila kolo a někteří už i auto. Vedle ubytovny je dětské hřiště se skluzavkou, posezením a dvěma grily. Všechno tohle vyžití pro volný čas bylo financováno firmou Rata a majitelkou objektu.

Ubytovna má pět podlaží. V září roku 2021 byla po rozsáhlé rekonstrukci nově kolaudovaná. Jsou zde nové rozvody vody a elektřiny, dále kompletně vyměněné podlahové krytiny, sociální zařízení včetně nové dlažby a obkladů moderního vzhledu, zcela nový nábytek včetně kuchyňské linky a lednice. Celá budova má nová plastová okna. Na každém patře se nachází technická místnost, ve které jsou k dispozici tři automatické pračky, vysavač a mop.

---

⁵ Pro přijímání k předškolnímu vzdělávání pro děti cizince platí stejná legislativní ustanovení jako u dětí s trvalým pobytem v ČR. Povinné předškolní vzdělávání se vztahuje na cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území ČR trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů (ať už se jedná o azyl, vízum za účelem strpění pobytu nebo za účelem dočasné ochrany nebo jiný právní titul). Není potřeba řešit nástup do mateřské nebo základní školy ihned, obecnou právní povinnost plnit předškolní vzdělávání a povinnou školní docházku je nutné zajistit samozřejmě až poté, co je situace dítěte, resp. jeho zákonných zástupců, dostatečně vyřešena po stránce trvalejšího místa pobytu, materiálního zabezpečení, finančního zabezpečení atd. To samozřejmě může trvat i mnoho měsíců, a tedy není vůbec nezbytné po dobu prvních tří měsíců pobytu v ČR řešit povinné předškolní vzdělávání (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022).

Pokoje na ubytovně jsou pro dva páry, které mají společnou kuchyňku s toaletou a sprchou nebo pro rodiny, kde se nachází čtyři pokoje po dvou lůžkách se společnou kuchyní, sprchovacím koutem a toaletou. Ubytovna je moderně vybavená. Každý pokoj má svou lednici. V kuchyni se nachází sporák s troubou, rychlovarná konvice a kuchyňské nádobí pro daný počet lidí na pokoji. Firma zajistila nové matrace, povlečení, ručníky, sušáky na prádlo, vybavení technické místnosti a kuchyňské nádobí. Na každém patře se nachází jedna volná garsonka, která se využívá jako karanténní ubytování, a to nejen z důvodu covidu, ale i jiných infekčních onemocnění, např. střevní chřipka.

Ve spodním patře má kancelář Serhii, kde si vede agendu ubytovaných osob. U každé osoby má okopírované doklady a potřebné dokumenty pro pobyt v ČR v případě ztráty nebo nutnosti pro státní úřady. Dále je z jedné obytné jednotky vytvořena herna pro děti, kde jsou hračky a televize. V kuchyni se nachází lékárnička se seznamem léků, které byly schváleny firemním lékařem. U vchodu jsou dvě velké nástěnky s různými informacemi. Ubytování zde mají vyvěšený seznam pracovních směn, nabídky kurzů češtiny pro dospělé nebo požadavky na opravu nebo nefunkčnost elektronických zařízení na ubytovně. Na každém pokoji se nachází wi-fi připojení.

Při procházení ubytovnou jsme potkali řadu ubytovaných, kteří nás zdravili v českém jazyce. Dověděla jsem se, že ubytovaní si již vytvořili komunitu a jsou tolerantní vůči rodinám s dětmi. Neprobíhají zde žádné výtržnosti týkající se konzumace alkoholu, jak je to na mnoha ubytovnách zvykem. Panuje tady velmi pokojná rodinná atmosféra, jako v každé jiné běžné bytovce na sídlišti.

Ukrajinci se pomalu zabydlují, na několika dveřích vyseli vyrobené vánoční ozdoby. Serhii nás informoval, že některé rodiny si již pořídily velkou

ledničku, manželskou postel nebo se složili na playstation do herny. Jiní si pořídili garnýže, záclony a pokojové rostliny, aby se cítili skutečně jako doma.

Firma Rata chce na ubytovně udržet komunitu lidí z Ukrajiny zaměstnaných ve firmě. Ukrajinský uprchlík, který má status dočasné ochrany a pracuje ve firmě Rata, pobývá na ubytovně zdarma. Poplatek za ubytování platí většinou pouze ta osoba, která zde byla již před válkou. Částka za ubytování je velmi symbolická, a to ve výši obdobné kolejnému na Univerzitě Palackého. Většina lidí na ubytovně jsou vzdělaní lidé a zatím nemají potřebu hledat si bydlení jinde. Mají zde práci, ubytování, lékařskou péči a kdykoliv potřebují pomoc nebo informace, mohou se obrátit na krizový tým. Firma dala podmínky, které osoba musí splňovat, aby mohla být v ubytovně ubytovaná. Každá osoba musí být v ČR legálně, musí být nahlášena na zdravotní pojišťovně a měla by mít pracovní smlouvu ve firmě Rata.

Pokud přišli do Krajského asistenčního centra pro uprchlíky z Ukrajiny do Olomouce noví klienti, pro které KACPU nemělo ubytování, stávalo se, že volali přímo do firmy Rata a tázali se na volné kapacity na ubytovně. Pokud firma v tu chvíli volné místo na ubytovně měla, uprchlíkům ubytování poskytla. Bohužel se občas stávalo, že pokud se nejednalo o lidi s vazbou na zaměstnání ve firmě, tak svého pobytu zneužívali a byly s nimi potíže. Na ubytovně byly registrovány stížnosti ostatních nájemců na to, že se jedná např. o hlučnou rodinu, byl nahlášen rozbitý výtah či spotřebiče v kuchyni, problém s alkoholem a dokonce i fyzické napadení v rodině, které řešila Policie České republiky. Naštěstí se vždy po krátkém čase problémoví nájemci odstěhovali. Ale náklady spojené s opravami za rozbité vybavení však musela hradit firma.

7.8. Zaměstnání

Firma Rata poskytla pracovní místa pro Ukrajinské uprchlíky. Při prohlídce firmy mi byli představeny pozice, které jsou uprchlíkům nabízeny. Jde o pracovní pozice ve skladu, kde je práce fyzicky náročnější, takže je

určená spíše pro muže. Pozice pro ženy je práce na tzv. lehké výrobě, kde ženy kompletují zboží do balíčků. Další pracovní pozice je v mrazírnách. Před vypuknutím konfliktu to byly oblíbené pozice Ukrajinců na pobočce v Praze, protože zde jsou příplatky za práci v chladném prostředí. Na Moravě jsou mrazírny o mnoho menší než mrazírny v pražské pobočce.

Firma Rata nebyla schopna zaměstnat všechny příchozí Ukrajince. Krizový tým pomáhal uprchlíkům s vytvořením životopisu, aby měli možnost žádat i o jiná zaměstnání. Krizový tým se snažil v rámci regionu sehnat partnerské firmy, které by přijmuli větší počet uprchlíků. Dále probíhali i exkurze do těchto partnerských firem. Samozřejmostí byla přítomnost tlumočníka. V těchto partnerských firmách se následně podařilo zaměstnat část uprchlíků.

Firmy, které cizince nikdy nezaměstnávaly nevěděly, jaké potřebné dokumenty je potřeba zařídit. Časem, ale zjistili, že zaměstnávat cizince, který má dočasnou ochranu se neliší od zaměstnávání obyvatel České republiky. Pro zaměstnání cizince s vízem strpění platí stejné podmínky jako pro zaměstnání cizince z EU. Navíc byla uprchlíkům poskytnuta telefonická podpora pro případ, že firma nemá vlastního tlumočníka, aby obě strany obdržely všechny potřebné informace.

8. Vyhodnocení pomoci ukrajinským uprchlíkům

Po začátku vypuknutí války na Ukrajině firma Rata věděla, že bude podporovat Ukrajinské uprchlíky. Nikdo dopředu nevěděl, jak dlouho tato situace bude trvat. Vzhledem k tomu, že firma zaměstnávala Ukrajince již před válkou, chtěla svým zaměstnancům pomoci. Tato ukrajinská komunita tady fungovala již takovým rodinným typem a firma Rata chtěla zajistit bezpečí i jejich rodinám. Možné obavy byly i z možného odchodu zaměstnanců a následné neplnění závazků firmy vůči svým klientům a následné problémy se zásobováním běžných potravin, což by se dotklo i nás samotných občanů.

Pomoc, která od firmy Rata byla uprchlíkům poskytována byla široká a velmi komplexní. Na začátku to bylo hlavně to, jak se sem lidé z Ukrajiny vůbec dostanou. Následovalo zajištění ubytování a registrace na KACPU, kde se vyřizovali potřebné dokumenty k pobytu v ČR. Na KACPU uprchlíci získali i pojištění od VZP. Dále firma zajistila dětského lékaře, který děti prohlédl, popřípadě je naočkoval proti nemocem, které jsou u nás povinné, aby děti následně přijali do školek a škol. Prohlídka u lékaře byla také jednou z povinností pobytu na ubytovně firmy Rata, protože začátek konfliktu byl ještě v „době covidové“ a nikdo nechtěl, aby se na ubytovně šířili jakékoliv nemoci. Dále firma pomohla zařídit výuku českého jazyka a následné zařazení dětí do škol, což nebylo jednoduché umístit najednou 30–40 dětí ve středně velkém městě. Od září nového školního roku se podařilo umístit všechny děti školou povinné a podařilo se umístit i děti v rámci středoškolského vzdělání.

Jedna z nejdůležitějších věcí pro uprchlíky byla ta, aby měli střechu nad hlavou. Firma Rata zařídila ubytovnu nedaleko od svého sídla. Mezi hlavní podmínky pro pobyt na ubytovně firma stanovila, aby byl uprchlík registrován na KACPU, měl registraci na zdravotním pojištění a prošel lékařskou prohlídkou. Firma na své náklady obstarala na ubytovně pro

ubytované vybavení do kuchyně, pračky, mopy, povlečení, pro děti zařídila hernu, venkovní prolézačky a další vybavení, aby se tu lidé cítili, co nejpříjemněji.

Firma také zařizovala humanitární dávky pro uprchlíky, pomáhala se zřízením bankovního účtu a poskytla pomoc při hledání zaměstnání nebo nabízela pracovní pozice přímo ve firmě. Uprchlíci měli stále k dispozici tlumočníka a informace, kam se mohou obrátit se svými problémy či potřebami. Šlo například o kontakt na organizaci Člověk v tísni, kontakt na psychologickou pomoc nebo třeba o výuku českého jazyka.

V neposlední řadě bylo pro uprchlíky důležité zajistit si zdroj obživy. Pokud uprchlíci měli zájem pracovat ve firmě Rata, byla jim nabídnuta pracovní pozice. Nebylo samozřejmě kapacitně možné zaměstnat všechny uprchlíky. Krizový tým pomohl Ukrajincům se sestavením životopisů, které mohli využít při hledání zaměstnání. Firma navázala spolupráci s několika firmami v regionu, které taktéž nabídli pracovní pozice pro tyto osoby. Během psaní životopisů se ukázalo, že většina těchto lidí jsou vzdělaní lidé, jejich kvalifikace neodpovídá kvalifikaci nabízených pozic, ať už ve firmě Rata nebo ve firmách s nimiž byla navázána spolupráce.

Samotní Ukrajinci uvádí, že největším problémem pro práci na vyšších pozicích je jazyk. Nynější obyvatelé ubytovny mají pracovní místo, ubytování a pokud mají děti, tak je umístěno ve škole či školce, dále pokud mají zájem, mohou navštěvovat kurzy češtiny, které jim pomohu se lépe uchytit na českém trhu práce.

Podle Anny, členky krizového týmu se cíl této pomoci naplnil. Nedocházelo k masivním odchodům Ukrajinců. Samozřejmě byli zde i lidé, kteří dali výpověď a odjeli s celou rodinou např. do Kanady, protože jak sami uvedli: „Nyní máme otevřené dveře do světa.“ Naopak lidé, kteří tady zůstali

až do teď, tak tady chtějí zůstat i nadále. Mnoho z nich si hledá i své vlastní bydlení, protože nechtějí bydlet na sdílené ubytovně. To svědčí o tom, že tito lidé tady chtějí zůstat. Důležité pro Ukrajince bylo, že jim krizový tým pomohl se zorientovat v zákonech, které se navíc časem měnili. Krizový tým jim poskytl informace o tom, na co mají nárok a co je jejich povinností v ČR. Pro samotnou firmu Rata je tato situace taky přínosem. Anna uvedla: „Naši zaměstnanci se stabilizovali, když se na to podívám z hlediska businessu. Ukrajinci nyní nemají potřebu odjíždět na dovolenou na Ukrajinu, aby viděli svou rodinu, rodina je s nimi v Česku.“

Pro krizový tým byla největším problémem situace na začátku, kdy cizinecká policie ani KACPU neměli strukturované, jak všechno bude probíhat, protože po vypuknutí konfliktu nastal velký chaos v pravidlech pro vstup cizinců na naše území. Anna uvádí i špatně zvládnutou situaci přímo na KACPU, kdy jeden den probíhal podle daných pravidel a druhý den byly pravidla a postupy jiné, aniž by je kdokoliv informoval. U firmy Rata to představoval problém, protože krizový tým přicházel s mnoha Ukrajinci na KACPU opakovaně, a co platilo jeden den pro jednu skupinu, pro druhou skupinu již neplatilo. Podobná situace panovala i v dalších institucích (banky, úřady). Když se vydalo nové nařízení, tak se krizový tým setkal i s tímto vyjádřením: „...víte, my to ještě nemáme vyzkoušené, tak my si to na Vás zkusíme a uvidíme...“, což nebyla úplně jasná odpověď, ať už pro lidi, kteří poskytovali pomoc pro příchozí Ukrajince a už vůbec ne, pro samotné osoby, kteří uprchli z Ukrajiny do České republiky. Zaměstnanci daných institucí věděli, že vyšlo nějaké pravidlo, ale ještě nevěděli, jak s ním dohromady s lidmi z Ukrajiny pracovat. Dle Anny: „Ty začátky, kdy ještě nikdo nevěděl, co bude, ty byly nejtěžší a bylo to hodně stresující, když je člověk „hlava té krakalice“ a má se postarat zhruba o 70 lidí, když ze dne na den někdo nový přijíždí a někdo odjíždí.“

Když člověk přijede z Ukrajiny dnes, tak by teoreticky mohl dostat papírový manuál, ve kterém by měl jasný návod, co si musí zařídit, jaké má povinnosti a na co má nárok.

Dnes ještě není jasné, co bude za rok, až skončí statut dočasné ochrany, který je prodloužen do 31.3.2024.

Závěr

Válečný konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou spadá do nucené migrace v důsledku ozbrojeného konfliktu. Často bývá mediální pozornost věnována právě migraci související s ozbrojenými konflikty, i přesto, že mívají na svědomí méně migrantů než přírodní katastrofy.

Po roce ruské invaze na Ukrajinu, se na evropském území eviduje přes osm milionů ukrajinských uprchlíků. Z tohoto počtu, byla téměř pět milionům osob udělena dočasná ochrana nebo podobný vnitrostátní režim ochrany v Evropě.

Ukrajinská migrace do České republiky má dlouho historii. V první polovině 20. století byla ukrajinská komunita na našem území velmi aktivní. Po německé a sovětské okupaci zanikly desítky ukrajinských spolků a rozvoj ukrajinské kultury se u nás zastavil. Po roce 1989 se otevřely hranice ČR a došlo k pohybu obyvatel z jiných států na naše území.

Ukrajinská migrace do ČR bývá charakterizována jako pracovní migrace. V posledních letech se objevují i důvody migrace pro zvýšení kvality života, hledání sociálních jistot nebo rodinné důvody. Ukrajinci nacházejí v ČR uplatnění hlavně na sekundárním trhu práce v nekvalifikovaných pozicích. Tito migranti přicházeli hlavně z ekonomických důvodů. Ze sociálně-politických a rodinných důvodů přicházeli mladší a vzdělanější migranti, kteří se v ČR uplatňují na vyšších pozicích jako např. IT specialisté, vědci nebo zdravotníci.

Díky velké ukrajinské diaspoře a podobné kultuře se ČR zařadila mezi hlavní cílové země pro uprchlíky z Ukrajiny po vypuknutí rusko-ukrajinského konfliktu. Na tuto situaci ČR reagovala tak, že začala udělovat speciální víza. Následně Evropská komise aktivovala Směrnici o dočasné ochraně, kdy ČR

tuto směrnici doplnila do zákona č. 65/2022 sb. jako tzv. lex Ukrajina. Speciální víza se následně začala považovat za víza dočasné ochrany. Lex Ukrajina se skládá ze tří zákonů, která držitelům dočasné ochrany poskytuje přístup ke zdravotnímu pojištění, přístup na trh práce, vzdělání a sociální podporu. Tato víza se udělují ve zřízených Krajských asistenčních centrech pomoci pro uprchlíky, která nově spadají pod Ministerstvo vnitra. Lex Ukrajina prošla několika novelizacemi. Důležitým bodem je prodloužení dočasné ochrany do 31.3.2024.

V ČR bylo za jeden rok uděleno přes 450 tisíc víz dočasné ochrany. Což je třetí nejvyšší počet osob z Ukrajiny v Evropě. Aktuálně, ale nemáme data o tom, kolik lidí v Česku doopravdy pobývá.

Po vypuknutí konfliktu na Ukrajině přišla v České republice obrovská vlna solidarity, kdy lidé poskytovali uprchlíkům oblečení, potraviny, hygienické potřeby, hračky pro děti a další. Vznikaly sbírky, kde lidé mohli nosit potřebné věci pro ukrajinské uprchlíky. Dále lidé poskytovali i ubytování pro uprchlíky. Pomoc poskytovali jak soukromé osoby, tak i firmy. Tato pomoc není moc viditelná, ale je velmi důležitá.

Firma Rata, která zaměstnávala Ukrajince před konfliktem rozhodla, že poskytne pomoc rodinám svých zaměstnanců z Ukrajiny. Pomoc byla velmi široká a pro rodiny Ukrajinců i samotné zaměstnance firmy z Ukrajiny velmi důležitá pro následný pobyt v České republice.

Jako první firma zorganizovala svozy, které z Ukrajiny dovezly rodinné příslušníky ukrajinských zaměstnanců. Dále probíhalo zajištění ubytování, kdy firma Rata zajistila ubytovnu nedaleko své pobočky. Následně pomáhala s registrací na KACPU, registrací u VZP. Pomáhala při zřízení bankovních účtů, aby bylo lidem možno vyplácet humanitární a sociální dávky. Dalším bodem bylo zajistit lékařskou prohlídku pro děti i dospělé a zařadit děti

školou povinné do místních škol a školek. Dále jim byla poskytnuta pracovní pozice přímo ve firmě Rata nebo jim byla nabídnuta asistence při psaní životopisů. Vždy byl přítomen překladatel, kterého ocenili i opačné strany, ať už se jednalo o banky, úřady nebo jiné zaměstnavatele.

Krizový tým firmy Rata, který měl všechny tyto úkoly na starosti uvedl, že největším problémem pro lidi z Ukrajiny bez jejich pomoci by bylo se zorientovat v zákonech a pravidlech, které se navíc ještě během celého procesu obměňovali.

Firma Rata hodnotí tuto pomoc velmi kladně, podařilo se jim ustálit zaměstnance a integrovat příchozí lidi z Ukrajiny. Rodiny, které zůstali do teď, chtějí zůstat v ČR i nadále.

V České republice se v rámci integrační politiky a lokálních integrací spolupráce s firmami dosti opomíjí. Tento příklad firmy Rata ukazuje, že firmy mají velký potenciál a schopnost hrát při přijímání cizinců významnou roli. Firmy mohou nabídnout ubytování, poradenství, asistenci a zaměstnání, což jsou klíčové prvky, které lidé potřebují k úspěšné integraci a zařazení do běžného života.

Literatura

Bassey, M.W. (1999). *Case Study Research in Educational Settings*. Open University Press

Becker, S. O., & Ferrara, A. (2019). Consequences of Forced Migration: A Survey of Recent Findings. *Labour Economics*, 2019, (59), 1 – 16. DOI: 10.1016/j.labeco.2019.02.007

Český rozhlas (2023). *Senát schválil novelu zákona lex Ukrajina, uprchlíci si budou moci prodloužit dočasnou ochranu o rok*. iRozhlas.
https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uprchlici-z-ukrajiny-docasna-ochrana-cesko_2301111917_ara

Český statistický úřad (2022a). *Cizinci v ČR – bez azylantů*. Dostupné 9.6.2022 z <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-v-cr-bez-azylantu>

D'Evereux, V. (2022). K některým mezinárodně právním otázkám spojeným s agresí Ruské federace vůči Ukrajině. *Obrana a strategie*, 2022, (1), 113-130. 10.3849/1802-7199.22.2022.01.113-130

Dlupalová, K. (2022). *Dočasná ochrana pro Ukrajince půjde prodloužit o jeden rok. Vláda schválila Lex Ukrajina IV*. Ministerstvo vnitra České republiky.
<https://www.mvcr.cz/clanek/docasna-ochrana-pro-ukrajince-pujde-prodlouzit-o-jeden-rok-vlada-schvalila-lex-ukrajina-iv.aspx>

Dlupalová, K. (2022a). *Poslední opatření, které umožní zrušit nouzový stav. Systém nouzového ubytování bude nově veřejnou službou*. Ministerstvo vnitra České republiky. <https://www.mvcr.cz/clanek/posledni-opatreni-ktere-umozni-zrusit-nouzovy-stav-system-nouzoveho-ubytovani-bude-nove-verejnou-sluzbou.aspx>

- Erdal, M. B. (2020). Migration, Forced, In Audrey Kobayashi, ed., *International Encyclopedia of Human Geography*, (2. vyd), 105–110. Amsterdam: Elsevier
- HENDL, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* (1. vyd.). Praha: Portál.
- Chrastina, J. (2019). *Případová studie - metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case Study - a Method of Qualitative Research Strategy and Research Design*. 10.5507/pdf.19.24453736.
- Janků, K. (2006). Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Život v pohybu*, 3 (1). <https://doi.org/10.5817/SOC2006-1-13>
- Kočík, R., & Zilynskyj B. (2001). Ukrajinci v ČR. In T. Šišková (Ed.), *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, s. 81–88.
- Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty (2022). *Lex Ukrajina II: schválené změny*. Dostupné 11.7.2022 z <https://migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2022/07/Lex-Ukrajina-II-Shrnuti%CC%81.pdf>
- Leontiyeva, Y. (2006). Ukrajinská menšina a migranti v ČR. In Y. Leontiyeva, P (Ed),. Ezzedine-Lukšíková, T. Hirt, M. Jakoubek, J. Kocourek, & L. Pažejová, *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)* (s. 32-45). Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
- Martínková, Š., Pechová, E., Feistingerová, V., Leontiyeva, L., Hirt, T. (2011). *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR)*. Ministerstvo vnitra ČR.

<https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/105/file/1367397604-metodika-cizinci-web.pdf>

Masníková, H. (2010). Problematika nucené migrace z antropologické perspektivy: Vnitřní vysídlení v Ázerbájdžánu. *AntropoWebzin*, 2010, (10), 271-276. <http://hdl.handle.net/11025/6784>

Mgr. Schreiberová, Z. (2022). *Lex Ukrajina II*. Migraceonline.cz. <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-ii>

Migrace v souvislostech (2023). *Ukrajinská uprchlická krize: Aktuální situace. Člověk v tísní*. <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

Miles, M. B., Hubermann, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2.vyd.). SAGE Publications. <https://vivauniversity.files.wordpress.com/2013/11/milesandhuberman1994.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2023). *Zaměstnávání cizích státních příslušníků*. <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace9?mesic=1&rok=2023&typPohledu=STATY>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2022). *Vzdělávání ukrajinských dětí v ČR*. Edu.cz. <https://www.edu.cz/methodology/vzdelavani-ukrajinskych-deti-v-cr/>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022a). *Výroční zpráva v oblasti migrace a integrace za rok 2021*. <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022b). *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2021*, (s. 5-6).

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-osituacivoblastimigraceaintegrace.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022b). *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2021*, (s. 6).

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-osituacivoblastimigraceaintegrace.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022b). *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2021*, (s. 32).

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-osituacivoblastimigraceaintegrace.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022c). *Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině - archiv*. Dostupné 23.2.2023 z <https://www.mvcr.cz/clanek/statistika-v-souvislosti-s-vaalkou-na-ukrajine-archiv.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022d). *Čtvrtletní zpráva o migraci - I. 2022*. <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-i-ctvrtleti-2022.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2022e). *Pobyt ukrajinských občanů s dočasnou ochranou/speciálním vízem a jejich přístup na trh práce*.

<https://www.mvcr.cz/soubor/pobyt-ukrajinskych-obcanu-s-docasnou-ochranou-specialnim-vizem-a-jejich-pristup-na-trh-prace.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky (2023). *Dočasná ochrana*. FRS – FRS.gov.cz. <https://prod.frs.gov.cz/docasna-ochrana/>

Operational data portal UNHCR (2023), *Ukraine Refugee Situation*. Operational data portal UNHCR. Dostupné 21.2.2023 z <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

PAQ Research (2023). Hlas Ukrajinců: Práce, bydlení, chudoba a znalost češtiny. Výzkum mezi uprchlíky. *PAQ Research, Hlas Ukrajinců*, 23(8).

<https://www.paqresearch.cz/post/ua-prace-bydleni-prijmy-jazyk>

Rožňák, P., & Kubečka, K. (2018). *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Key Publishing.

Švaříček, R., Šedřová, K., Janík, T., Kašćák, O., Miková, M., Nedbálková, K., Novotný, P., Sedláček, M., Zounek, J. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

Tellis, W. M. (1997). Introduction to Case Study. *The Qualitative Report*, 3(2), 1-14. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/1997.2024>

Thomas, G. (2011). A typology for the Case Study in Social Science Following a Review of Definition, Discourse, and Structure. *Qualitative Inquiry*, 17(6), 511–521. DOI:10.1177/1077800411409884

UNHCR (2022), *Ukraine emergency*. <https://www.unhcr.org/ukraine-emergency.html>

Úřad práce ČR (2023). *Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele*. Dostupné 27.2.2023 z <https://www.uradprace.cz/web/cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele#hud>

Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR (n.d.). *Povinná očkování*.

<https://www.vzp.cz/pojistenci/prevence/ockovani/povinna-ockovani>

Wholey, J. S., Hatry, H. P. & Newcomer, K. E. (1994). *Handbook of practical program evaluation* (1. vyd.). Wiley & Sons, Incorporated, John.

Zilinskyj, B. (1995). *Ukrajinci v Čechách a na Moravě (1894) 1917 – (1945) 1994*. Praha: X-Egem.

Zilinskyj, B. (2002). *Ukrajinci v Českých zemích po roce 1989. Náčrt hlavních vývojových aspektů*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Seznam grafů

Graf 1 - Evropské země s největším počtem Uprchlíků z Ukrajiny a Rusko..	15
Graf 2 - Počet Ukrajinců v ČR bez azylantů (1995 - 2022)	19
Graf 3 – Počet uprchlíků s uděleným vízem za účelem dočasné ochrany	21
Graf 4 – Evidence občanů Ukrajiny na úřadech práce v letech 2015 - 2023....	23
Graf 5 - Účast ukrajinských uprchlíků na pracovním trhu v kombinaci s prací na Ukrajině	24